

ΜΕΡΟΣ Α΄ : ΘΕΟΔΩΡΑ Η ΜΙΜΑΔΑ - ΧΟΡΕΥΤΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄ ΘΕΟΔΩΡΑ ΚΑΙ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ

1. Εισαγωγή

Σκοπός του συγκεκριμένου κεφαλαίου είναι να συλλεγούν και να καταγραφούν, αρχικά, όσο το δυνατό περισσότερα στοιχεία για τη γνωριμία, το «ειδύλλιο», τον γάμο και τη μετέπειτα αυτοκρατορική ζωή της Θεοδώρας και του Ιουστινιανού του Α΄. Κατόπιν, με τη σύγκριση των απόψεων της βασικής μας πηγής, του ιστορικού δηλαδή Προκοπίου, με αυτές των υπολοίπων συγχρόνων βυζαντινολόγων και μυθιστοριογράφων της μελέτης μας, αλλά και τοποθετώντας τη δευτερότοκη κόρη του Ακακίου εντός και εκτός του ιστορικού της πλαισίου, να κατανοήσουμε τις θέσεις της. «Εν κατακλείδι» να εξάγουμε συμπεράσματα, σχετικά με τη βιοματική, αλλά και αντικειμενική ζωή της ανατολίτισσας, «πάλαι ποτέ» εταίρας, σε συνάρτηση πάντα, με τον ιστορικά «Μεγάλο» σύζυγό της.

2. Βασική αρχαία πηγή

Προκόπιος

Ο Προκόπιος αφηγείται πως μόλις η Θεοδώρα επέστρεψε στο Βυζάντιο¹ έπειτα από τη μακρά «περιπλάνησή» της στην Ανατολή, γνώρισε τον διάδοχο του θρόνου, Ιουστινιανό² και συνήψε μαζί του ερωτική σχέση. Ο ανηψιός του αυτοκράτορα

¹«Τπεμ δέ Αφίκετο Σς Βυζάντιον α□θις, ἡράσθη αζτ|ς ἰλουστινιανᾶς Νρωτα Τζαίσιον οζον, καμ τ? πρλθα Τπλησίαζεν Ἰς Τρωμένγ, καίπερ αζτΖν Αναγαγ*ν Σς τᾶ τλν πατρικίων Αζίωμα... χάριτάς τε πάσας καμ χρήματα πάντα τ« ερωμένγ χαρίζεσθαι. Τγίνετό τε _ πολιτεία τοἔ Νρωτος τοἔδε Ἐπέκκαυμα»: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. IX, πργφ. 30-32, σ. 112.

²Ο Φλάβιος Ανικιανός Ιουστινιανός, γιός του Σαββατίου, γεννήθηκε πιθανώς το 483 μ.Χ. στο Ταυρίσιον (Σκόπια) του Ιλλυρικού και ήρθε στο Βυζάντιο ως υιοθετημένος γιός του θείου του Ιουστίνου, πρώην αγρότη και τυχοδιώκτη μισθοφόρου από τη Βεδεριάνα. Ο Ιουστίνος, ο οποίος διετέλεσε αρχηγός της ανακτορικής φρουράς, πρόσφερε «τέτοιες» υπηρεσίες στον αυτοκράτορα Αναστάσιο, ώστε περί το 418 έγινε διάδοχος του. Παρέμεινε στον θρόνο μόνο εννέα χρόνια και, το 527 μ.Χ., τον διαδέχτηκε στην εξουσία ο θετός γιος του, ο Ιουστινιανός, που με τη σειρά του κυβέρνησε τριάντα οκτώ έτη, σε αντίθεση με τη Θεοδώρα που βασίλεψε μόνο εικοσιένα: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αποσπ. από εισαγ. Williamson, σ. 191.

Ιουστίνου, αρχικά την είχε ως «ερωμένη», αφού της απένειμε και το αξίωμα της πατρικίας. Έτσι η Θεοδώρα, μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, απέκτησε «υπέρμετρη» ισχύ και «τεράστια πλούτη», χάρη στον «ισχυρό» εραστή της που, όπως όλοι οι «ερωτευμένοι», έκανε τα «αδύνατα δυνατά» ώστε να ικανοποιήσει κάθε επιθυμία της για άνοδο. Με τί κόστος; Μα φυσικά ολόκληρη τη ρωμαϊκή αυτοκρατορία που, κατά τον Προκόπιο, έγινε «παρανάλωμα πυρός» μπροστά σε μια τέτοια σχέση πάθους.³

Ο σύγχρονος της Θεοδώρας χρονικογράφος μας πληροφορεί, πως όσο ζούσε η αυτοκράτειρα και σύζυγος του Ιουστίνου, Ευφημία, ο Ιουστινιανός ήταν αδύνατο να παντρευτεί νόμιμα τη Θεοδώρα⁴ Διότι η άτεκνη και γηραιά άνασσα, ενώ συμπαθούσε τον ανηψιό της και, σχεδόν ποτέ, δεν του έφερνε αντιρρήσεις, στο ζήτημα αυτού του γάμου ήταν η μόνη περίπτωση που του αντιτάχτηκε. Κατά καλή τύχη των δύο εραστών, όμως, η βασιλική σύζυγος σύντομα πέθανε και έτσι αυτοί όχι μόνο παντρεύτηκαν αλλά στέφθηκαν και συναυτοκράτορες του Ιουστίνου που, πεθαίνοντας από ασθένεια μετά από λίγες μέρες και αφού κυβέρνησε επί εννέα έτη, άφησε το «στέμμα» στην απόλυτη κυριαρχία τους.⁵

Κατά τον Προκόπιο, ο Ιουστινιανός δεν άλλαξε μόνο τους νόμους «κατά πώς τον βόλευε», αλλά κατόπιν καταχράστηκε πραξικοπηματικά τη «βασιλική» εξουσία, κατασκευάζοντας μια ψευδή δικαιολογία συγκάλυψης της παραβίασης των θεσμών. Και οι «Ρωμαίοι», ακόμη και οι πιο τρανοί αξιωματούχοι, κατεχόμενοι από φόβο, τον ανηγόρευσαν συναυτοκράτορα του θείου του, τρεις ημέρες προ της εορτής του Πάσχα και τότε ακριβώς που δεν επιτρέπεται ούτε να ασπαστείς ούτε να χαιρετίσεις κανέναν λέγοντας το «εσρήνη Ἐμῖν».⁶ Αναφορικά με τη Θεοδώρα, ο Καισαρέας χρονικογράφος αποφαινεται ότι η πρώην εταίρα έφτασε στο «ανώτατο» αξίωμα της

³ Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ. VI, κεφ. IX, πργφ. 30-32, σ. 112.

⁴ Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την *Απόκρυφη Ιστορία*, όταν η «σύνευνη» του Ιουστίνου, τότε ονομαζόμενη Λουπικίνη, απεβίωσε, ο Ιουστινιανός «πίεσε» ώστε να τελεστούν οι αρραβώνες του με τη Θεοδώρα. Όμως, με το αξίωμα του συγκλητικού που κατείχε, ήταν αδύνατον να έλθει εις «γάμου κοινωνίαν» με μια «εταίρα», γεγονός που απαγορευόταν σύμφωνα με τους «παμπάλαιους νόμους» της πρώιμης βυζαντινής περιόδου. Έτσι, ανάγκασε τον αυτοκράτορα θείο του να ακυρώσει όλους τους προηγούμενους με έναν νέο νόμο, με τον οποίο θα καθιστούσε τη Θεοδώρα ως νόμιμη πλέον σύζυγό του και ταυτόχρονα θα έδινε και σε άλλους την δυνατότητα να παντρεύονται γυναίκες αυτού του επαγγέλματος: Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ. VI, κεφ. IX, πργφ. 47-51, σσ. 116-118.

⁵ Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ. VI, κεφ. IX, πργφ. 47-54, σσ. 116-120.

⁶ Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ. VI, κεφ. IX, πργφ. 51-54, σσ. 118-120

αυτοκράτειρας⁷ χωρίς κανένα εμπόδιο, καθώς από τον νου αυτού «που την παντρεύτηκε» ποτέ δεν πέρασε έστω και η παραμικρή υποψία ότι ο συγκεκριμένος γάμος ήταν μια «πράξη ύβρεως». Διότι από τη στιγμή που ο αρκετά, κατά την άποψη του συγγραφέα, συμπαθής σε εμφάνιση Ιουστινιανός⁸ είχε τη δυνατότητα να διαλέξει την πιο ωραία, αριστοκρατική, φρόνιμη, ντροπαλή και καλοαναθρεμμένη "παρθένο" και «ορθότθον»,⁹ ο ίδιος και χωρίς αιδώ, προτίμησε μια γυναίκα μολυσμένη με πλήθος άλλων μiasμάτων και παιδοκτονιών εξ αιτίας ηθελημένων αμβλώσεων. Από αυτή και μόνο την πράξη του, συμπληρώνει ο σύγχρονος του ζεύγους, Ιουστινιανού-Θεοδώρας ιστορικός, δύναται να φανεί «με απόλυτη ευκρίνεια» η διαστροφή της ψυχής και το ήθος του «εν λόγω συγκεκριμένου άνδρα. «Οίτω γοῖν Π Θεοδώρα, Ὑπερ Τρρήθη, τεχθεῖσα τε καμ τεθρεμμένη καμ παιδευθεῖσα Τς βασιλείας Αζίωμα τρόπῳ οζδενμ μποδισθεῖσα ελθεν...Ἐπαντα γῆρ αζτοῖ τῶ τῆς ψυχῆς πάθη οἴτος Δν Αζιόχρεως Ἄ γάμος σημῖναι διαρκῶς εἶη, Ὑρμηνεῖς τε καμ μάρτυς τοῖ τρόπου καμ λογογράφος γινόμενος».¹⁰

Όλη η αιωνιότητα δεν θα αρκούσε για να εξιστορήσει κάποιος τις «ανόσιες πράξεις του ζευγαριού», αφήνει να εννοηθεί ο Προκόπιος με την πλειάδα φράσεων υπερβολής τις οποίες, καταχρηστικά θα μπορούσε να ειπωθεί, μεταχειρίζεται στην αφήγηση της *Ιστορίας* του. Στην αρχή της βασιλείας τους, όλοι είχαν την εντύπωση ότι οι δύο τους, ο Ιουστινιανός και η Θεοδώρα δηλαδή, ως χαρακτήρες, ήσαν αντίθετοι

⁷Από τη στιγμή που η Θεοδώρα έγινε αυτοκράτειρα, όλοι έμελλε να την προσκυνούν σαν θεά, ενώ, ταυτόχρονα ήσαν υποχρεωμένοι να την αποκαλούν «Δέσποινα»: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κειμ., τόμ. VI, κεφ. X, πργφ. 6-9, σ. 122.

⁸Σχετικά με την εμφάνιση του Ιουστινιανού, ο Προκόπιος, τον αναφέρει ως άνδρα λίγο παχύσαρκο, μέτριας εμφάνισης και ύψους, με πρόσωπο ροδοκόκκινο και σφαιρικό. Σύμφωνα πάντα με τον ιστορικό, ο σύνευνος της Θεοδώρας έμοιαζε με τον Δομιτιανό, γιό του Βεσπασιανού, που τόσα κακά προκάλεσε στους Ρωμαίους, ώστε τελικά κατακρουρήθηκε από τους εχθρούς του. Ήταν τέτοιο δε το εναντίον του μένος, ώστε με απόφαση της συγκλήτου δεν επετράπηκε να διασωθεί πουθενά ούτε το όνομα ούτε η εικόνα του, εκτός από μια χάλκινη προτομή του που στήθηκε στον δρόμο προς το καπιτώλιο από τη γυναίκα του Δομιτία Λογγίνα και θύμιζε «εκπληκτικά» τα χαρακτηριστικά του προσώπου του Ιουστινιανού. Βέβαια σε υποσημείωση του Bury, ο ισχυρισμός του Προκοπίου ότι ένας μόνο αδριάντας του 6^{ου} αι. του συγκεκριμένου αυτού αυτοκράτορα έχει διασωθεί, χαρακτηρίζεται ως ανυπόστατος, καθόσον στις ρωμαϊκές επαρχίες έχουν βρεθεί και άλλοι πολλοί. Κατά την άποψη επίσης του H.B. Dewing, τέτοιο άγαλμα ουδέποτε έχει βρεθεί, αλλά μια τέτοια εικασία είναι, ίσως, δημιουργήμα μιας σειράς διηγήσεων που γεννήθηκαν με αφορμή τις φρικτές μαρτυρίες σχετικά με τη βασιλεία του Δομιτιανού: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κειμ., τόμ. VI, κεφ. VIII, πργφ. 12-21. σσ. 94-96, πρβλ. Bury, τόμ. IV, σ. 430, υποσημ., H.B. Dewing, σ. 96, υποσημ., Williamson, σ. 79.

⁹Κατά το αρχ. *ζρθότιτθον* που σημαίνει ορθότθον, ορθότσον, κοινώς «ορθόστηθη»: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη ιστορία*, αρχ. κειμ., τόμ. VI, κεφ. IX, πργφ. 31, σ. 120, πρβλ. Α. Φραγκούλη, *Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής*, σσ. 534, 695.

¹⁰βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κειμ. τόμ. VI, κεφ. X, πργφ. 1-5, σ. 120.

τόσο σε λόγια όσο και σε έργα. Σύντομα, όμως, αποκαλύφθηκε ότι τίποτε στη ζωή δεν έκαναν χωριστά ο ένας από τον άλλο, ενώ αντίθετα, οι ίδιοι «από κοινού» είχαν καλλιεργήσει αυτή την ιδέα προκειμένου να διχάζουν τις γνώμες των υπηκόων τους και να τους κρατούν ανήμπορους να «ομονοήσουν και επαναστατήσουν εναντίον τους». Έτσι, πρώτα έβαλαν τους «χριστιανούς» να μάχονται μεταξύ τους και κατόπιν έφεραν τη διχόνοια στους στασιαστές. Η μεν Θεοδώρα υποκρινόταν πως υποστήριζε τους Βενέτους, τους οποίους άλλωστε συμπαθούσε, δίνοντάς τους ταυτόχρονα απόλυτη ελευθερία δράσης και χρήσης βίας, ο δε Ιουστινιανός¹¹ «δήθεν» αγανακτούσε με τις μεθόδους της δεν μπορούσε ωστόσο να της αντιταχτεί. Εκείνος, αφού πρώτα επέτρεπε στους δικούς του ανθρώπους να αυθαιρετούν και να διαπράττουν εγκλήματα εις βάρος του κράτους, έπειτα, αφού πληροφορούνταν ότι είχαν συγκεντρώσει μεγάλα χρηματικά ποσά, διαφωνούσε δήθεν με τη Θεοδώρα και για μικρό χρονικό διάστημα τους ευνοούσε, ώσπου, αδιάφορος τους εγκατέλειπε. Στη συνέχεια, εκείνη τους κατέστρεφε αρπάζοντας όλη την περιουσία τους.¹²

«Αδελφιδοῦς δὲ Ἰουστινιανῶς νέος ὄν Ντι διακρίτο τῶν Ἀρχῶν ζύμπασαν καμ γέγονεν ἰβωμαίοις ζυμφορῶν αντιος, οῦας τε καμ Ἄσας τῆς τᾶν Ἐπαντα αἰθνα οἰδεμς ποῦ πρότερον Ἀκο» *«Νλαβεν...Βμαρτία γὰρ παρρησίας Ἀζιωθεισα Τπὺ Σπειρον φέρεσθαι πέφυκεν, Τπεμ καμ κολαζόμενα τ᾽ εγκλήματα φιλετ οῦκ τῆς τᾶ παντελῆς Ἀποκόπτεσθαι.4 φύσει γὰρ οἱ πλερ᾽στοι τῆς τᾶ Ἀμαρτάνειν εἰς τρέπονται».*¹³ Το εράνισμα αυτό από τον Προκόπιο, επιτείνει τη σημασία της προηγούμενης περιγραφής του αυτοκρατορικού ζεύγους αλλά και ταυτόχρονα επιμένει σε μια μεμονωμένη σκιαγράφηση του συμβασιλέα του Ιουστίνου. Στο κείμενό του ο ιστορικός τον κατατάσσει στη θέση του μεγαλύτερου δολιοφθορέα της έννομης τάξης

¹¹Ο Προκόπιος χαρακτηρίζει τον Ιουστινιανό «κακούργο» και «μωρόπιστο», τον κατατάσσει στον τύπο του ανθρώπου που αποκαλείται «κουτοπόνηρος» και τελικά ισχυρίζεται ότι τα χαρακτηριστικά της ψυχοσύνθεσης και προσωπικότητάς του επιβεβαιώνουν τη γνωστή φιλοσοφική άποψη: «τα πιο αντίθετα μεταξύ τους στοιχεία βρίσκονται μέσα στη φύση του ανθρώπου, όπως ακριβώς στη μείξη των χρωμάτων». Επίσης ο ίδιος ιστορικός αποκαλεί τον διάδοχο του Ιουστίνου ύπουλο δόλιο, υποκριτή, κρυφά μνησικάκο, διπρόσωπο παμπόνηρο, ασυναγώνιστος σε κρυψίνοια, άφιλο και φίλερι. Αψυχολόγητα και αναίτια εξέδιδε διαταγές για εμπρησμό πόλεων και υποδούλωση εθνών, ενώ, σφετεριζόμενος ξένες περιουσίες, πρώτα τις οικειοποιούνταν και κατόπιν τις σκόρπιζε περιφρονητικά και άστοχα στους βαρβάρους. Τέλος, ποτέ, σύμφωνα πάντα με τη γνώμη του Καισαρέα ιστορικού, δεν χύθηκε περισσότερο αίμα Ρωμαίων και δεν εξορίστηκε τόσος πλούτος από το Βυζάντιο, όσο επί των ημερών του «τρομερού» Ιουστινιανού: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ, VI, κεφ. VIII, πργφ. 22-27, σσ. 96-100.

¹²Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ, VI, κεφ. X, πργφ. 12-23, σσ. 124 -128, πρβλ. Βασιλική Νεράντζη-Βαρμάζη, *Αγροτική και Αστική Οικονομία στο Βυζαντινό Κράτος*, σς. 112-120.

¹³Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ, VI, κεφ. VI, πργφ. 18-7, 21, σσ. 74-83

και τον παρομοιάζει με κάτι χειρότερο από την πανούκλα που είχε κάποτε ενσκήψει και αποδεκάτισε τον πληθυσμό της χώρας.¹⁴ Τουλάχιστον, όπως αποφαίνεται ο Προκόπιος, πολλοί τότε σώθηκαν είτε επειδή δεν τους προσέβαλε η ασθένεια είτε διότι νόσησαν, αλλά είχαν την τύχη να θεραπευθούν. Αλλά από τον Ιουστινιανό κανένας δεν ξέφυγε. Δεν είχε κλείσει ούτε δέκα χρόνια στην εξουσία όταν δολοφόνησε αναίτια τον άρχοντα των ευνούχων του παλατιού, Αμάντιο, κατηγορώντας τον ότι μίλησε με αυθάδεια στον Ιωάννη, τον αρχιερέα της πόλης. Σε μικρό χρονικό διάστημα ακολούθησε η δολοφονία του τυράννου Βιταλιανού και των ανθρώπων του, περιστατικό που συνέβηκε μέσα στο παλάτι και εξ αιτίας μιας μόνο υποψίας.¹⁵

Ο Προκόπιος διατείνεται ότι επί Ιουστινιανού οξύνθηκαν τα προβλήματα μεταξύ των δύο φατριών του δήμου,¹⁶ Πρασίνων και Βενέτων και κλόνησαν συνθέμελα τη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία σαν να είχε υποταγεί σε εχθρούς, ή σαν να είχε πληγεί από «σεισμό ή κατακλυσμό». Τα πάντα διαταράχθηκαν εξ αιτίας της «σχισματικής» πολιτικής, αυτής του «διαίρει και βασίλευε» του αυτοκράτορα, ο οποίος όχι μόνο εκώφευε ενώπιον των τόσων συμφορών των υπηκόων του, αλλά έφθανε μέχρι το «έσχατο» σημείο να προστατεύει «απροκάλυπτα» τους άνομους. «*Βασιλει δς τῶν πρασσομένων Ῥκιστα Νμελλεν, Τπεμ οςδς τις αμσθησις τῆ Ανθρώπιβ Τγένετο, ... Τιμφερζς μάλιστα καμ οΰος τῆ τᾶν χαλινᾶν Χλκοντι Χπεσθαι, συχν? οτ σειομένων τῶν □των*»¹⁷. Αποτέλεσμα της «πλήρους» αυτής σύγχυσης υπήρξε το γεγονός ανατροπής των νόμων και της πειθαρχίας του κράτους.¹⁸ Όλοι σχεδόν οι

¹⁴Προκοπίου, *Ιστορίαι*, αρχ. κείμ., τόμ. II, κεφ. 22-23.

¹⁵Ο Ιουστινιανός κάλεσε στην Κωνσταντινούπολη τον τύραννο Βιταλιανό, αφού προηγουμένως εγγυήθηκε ο ίδιος για την ασφάλειά του και μάλιστα προσήλθε μαζί του στο ναό προς λήψη της Θείας κοινωνίας κατά τα μυστήρια των Χριστιανών. Όμως λίγο αργότερα και περιφρονώντας τελείως κάθε όρκο εγγύησης, δολοφόνησε αναίτια τον καλέσμένο τους: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ. VI, κεφ. VI, πργφ. 26-28, σ. 76

¹⁶Ο Ιουστινιανός, ταυτόχρονα, μεροληπτούσε εις βάρος των Πρασίνων και τους τιμωρούσε τόσο αυστηρά, ώστε η «στασιαστική» αυτή μερίδα, ερχόμενη σε απόγνωση, αποθρασυνθηκε τελείως και άρχισε να εγκληματεί συνεχώς και όσο της επέτρεπε η δύναμή της: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ. VI, κεφ. VII, πργφ. 1-7, σσ. 76-79.

¹⁷βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ. VI, κεφ. VII, πργφ. 1-4, σ. 90.

¹⁸Στο κείμενο του Προκοπίου αναφέρεται ότι τη «φοβερή» εκείνη εποχή που ο Ιουστινιανός πήρε στα χέρια του την εξουσία του θείου του Ιουστίνου, συνέβησαν, πάντα κατά τον ιστορικό, τα πιο «απεχθή» εγκλήματα. Δεν υπήρχαν πια ούτε νόμοι, ούτε συμβόλαια, παρά μόνο επικρατούσε η κυριαρχία της βίας. Τότε, δανειστές εκβιάστηκαν από τους πιστωτές τους και έχασαν το κεφάλαιο που διέθεσαν. Γυναίκες προέβησαν σε «μιαρές» πράξεις κάτω από την απειλή των «ανόσιων» ορέξεων των δούλων τους, ενώ στασιαστές ασέλγησαν σε μικρά παιδιά εν γνώσει των γονέων τους. Κατά τη ρήση του Προκοπίου, το σφάλμα, όταν του παρέχεται ασυδοσία, έχει το ιδίωμα να πολλαπλασιάζεται

«στασιαστές»¹⁹ Πράσινοι οπλοφορούσαν, ενώ τη νύκτα σχημάτιζαν ληστρικές συμμορίες που όχι μόνο λήστευαν αλλά και πολλές φορές σκότωναν τα θύματά τους για να μην υπάρχουν μαρτυρίες. Με την πάροδο του χρόνου οι εγκληματικές πράξεις, «τα μιάσματα», έπαψαν να γίνονται «*Τν κρυπτὰ κα΄ παραβύστβ*», αλλά παντού, φανερά και σε κάθε ώρα της ημέρας. Άνθρωποι φονεύονταν χωρίς λόγο ακόμη και μέσα στα «*πανσέβαστα ιερά*», η δικαιοσύνη ήταν ανίκανη να επιβάλει νόμους²⁰ και με την ολοένα αυξανόμενη βία, το πολίτευμα είχε πλέον τη μορφή τυραννίδας.²¹

3. Σύγχρονοι βυζαντινολόγοι – Ιστορικοί συγγραφείς – Μυθιστοριογράφοι

3.1 C. Diehl

Ο C. Diehl, βασισμένος στην ιστορική πληροφόρηση του Προκοπίου, αλλά με κάποιες αποστάσεις και, κυρίως, με το δικό του αμερόληπτο και θετικό ύφος, ισχυρίζεται πως όταν, το 522 μ. Χ. περίπου, ο μελλοντικός μονάρχης της αυτοκρατορίας συνάντησε την πρώην μιμάδα και στη συγκεκριμένη στιγμή φτωχή «υφάντρα»,²² Θεοδώρα, ήταν περίπου τριάντα οχτώ με σαράντα χρονών. «*Με το φωτεινό κι ανθηρό δέρμα του, τα μπουκλωτά του μαλλιά και το λεπτό του μουστάκι που άρχιζε πια να γκριζώνει, την κομψή κι αεράτη κορμοστασιά του, είχε εξαιρετικά ωραία εμφάνιση· οι υποχρεωτικοί του τρόποι, η ευχάριστη και γλυκιά ομιλία του, η απλή και*

επ'άπειρον, αφού μάλιστα, ακόμα κι όταν τιμωρούνται, τα εγκλήματα έχουν την τάση να μη παύουν εντελώς. «Είναι μέσα στη φύση των περισσότερων ανθρώπων η ροπή προς την αμαρτία»: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. VII, πργφ. 12-21, 33-42, σσ. 80-83, 86-91.

¹⁹Οι «περίφημοι» στασιαστές, προ¹/₂όν της πολιτικής του ζεύγους Θεοδώρας-Ιουστινιανού, έμειναν στην ιστορία των μεσοβυζαντινών χρόνων εξ αιτίας των «*θρασύτατων*» έργων τους και μάταια τα θύματά τους προσδοκούσαν δικαίωση: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. VII, πργφ. 23-38, σσ. 84-88.

²⁰Από τον Προκόπιο καταγράφεται, ότι όχι μόνο δεν διεξαγόταν έρευνα για τη σωρεία των εγκλημάτων που συνέβαιναν καθημερινά επιφέροντας την τρομοκρατία, αλλά και ότι οι δικαστές ήταν ανίκανοι να εκδώσουν αποφάσεις για νομιμότητα και δικαιοσύνη. Η ετυμηγορία τους ήταν ευθέως συνυφασμένη με το είδος σχέσης του καθένα από τους αντιδίκους με τους στασιαστές: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. VII, πργφ. 22-32, σσ. 82-87.

²¹Προκοπίου Κιασαρέως, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμε., τόμ. VII, κεφ. VII, 1-32, σσ. 76-83.

²²Κατά τον C. Diehl, όταν η Θεοδώρα με την κόρη της επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη από την Αλεξάνδρεια, έγενεφε για να κερδίσει τίμια τα προς το ζην: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μερ. I, κεφ. III, σ. 30.

καταδεχτική του χάρη τον έκαναν συμπαθητικό και ελκυστικό».²³ Ευσεβής και «αυστηρά ορθόδοξος», γενναιόδωρος, έμπειρος στη διοίκηση και στη δεξιοτέχνη χειρισμού των κρατικών υποθέσεων, είχε εξασφαλίσει όχι μόνο την υποστήριξη της εκκλησίας αλλά και όλων των τάξεων της βυζαντινής κοινωνίας.²⁴ Επιπλέον, σύμφωνα με τον Γάλλο βυζαντινολόγο, ο Ιουστινιανός, ήρεμος, δεσποτικός, κύριος φαινομενικά του εαυτού του, καθώς και σοβαρός πολιτικός και διπλωμάτης με εδραιωμένο χαρακτήρα, πίσω από όλα αυτά έκρυβε μια «ερωτόληπτη ιδιοσυγκρασία» καθώς και μια ψυχή αναποφάσιστη και άτολμη, που ήταν έτοιμη να δεχτεί κάθε ενεργητική θέληση, πόσο μάλλον αυτή την τόσο ισχυρή της Θεοδώρας.²⁵ Και αυτή ήταν η αιτία που, από την πρώτη στιγμή της γνωριμίας τους ως την ημέρα που εκείνη πέθανε, ο «διάδοχος» έμελλε να κρατήσει πιστά το «ασίγαστο», «τυφλό» και απεριόριστο πάθος που του είχε «γεννήσει».²⁶

Αναφορικά με τη Θεοδώρα, ο βυζαντινολόγος, αν και στα βασικά σημεία συμφωνεί με το κείμενο του Προκοπίου, εν τούτοις, διατηρώντας και πάλι το «στυλ» και τις αποστάσεις του, αποφαινεται ότι η κόρη του Ακακίου πέτυχε όχι μόνο να συγκυβερνά με τον ύπατο εραστή της,²⁷ αλλά πολύ γρήγορα κέρδισε και τη συμπάθεια του αυτοκράτορα θείου του. Και όπως τον «ταπεινότατης καταγωγής πρώην απλό στρατιώτη» πολύ λίγο τον απασχολούσαν οι ευγενείς καταβολές, έδωσε πρόθυμα τη

²³Στο σημείο αυτό ο C. Diehl, συμφωνώντας με τον Προκόπιο, γράφει πως ο καλοαναθρεμμένος Ιουστινιανός, χρησιμοποιώντας τις ίδιες δολοπλοκίες που ανέβασαν και το θείο του στο θρόνο, έγινε επικεφαλής διοικητής της αυτοκρατορικής φρουράς, απέκτησε πολλά πλούτη και τιμήθηκε αρχικά με τους τίτλους του κόμη και του πατρικίου. Όταν γνώρισε την μελλοντική του σύζυγο, είχε μόλις λάβει το ανώτατο αξίωμα του υπάτου και χάρη στην ευμένεια του αυτοκράτορα ανέβαινε ολοταχώς προς το στέμμα, τόσο γοργά που ήταν για τη Θεοδώρα μια «θαυμάσια κατάκτηση»: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. IV, σ. 31.

²⁴C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. IV, σσ. 31-32.

²⁵Κάπως έτσι αιτιολογεί ο C. Diehl το γεγονός ότι ο Ιουστινιανός «ερωτεύτηκε παράφορα» τη Θεοδώρα. Την ωραία, αποφασιστική και «εξαιρετικά έξυπνη» γυναίκα που μπήκε άξαφνα στη ζωή του και εξ αρχής απέκτησε επάνω του μια περίεργη επιρροή. Τόση που πολλοί και μεταξύ αυτών και ο Προκόπιος βιάστηκαν να την εξηγήσουν επικαλούμενοι μαγικά φίλτρα και συνταγές: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. IV, σ. 32.

²⁶Ο C. Diehl, συμφωνώντας με τον Προκόπιο, αποκαλεί τη Θεοδώρα φιλόδοξη και άπληστη για χρήμα και άσκηση εξουσίας: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. IV, σ. 32.

²⁷Ο Ιουστινιανός, για να ευχαριστήσει την ερωμένη του, αφέθηκε να κυβερνάται από τις συμβουλές της, ενώ, συναίνεσε ακόμα και να απαλύνει τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις και να υποστηρίξει τους σχισματικούς, καταδιωγμένους μονοφυσίτες. Μάλιστα, η Θεοδώρα κατόρθωσε με δάκρυα και επιστρώσεις να πείσει μέχρι και τον Ιουστίνιο, ώστε να σωθούν οι προστατευόμενοι της και να επιστρέψουν στην Αλεξάνδρεια. Με το σπάνιο προσόν που διέθετε ώστε να μη λησμονεί ποτέ όσους αγαπούσε, πρώτο της μέλημα υπήρξε η προστασία των φίλων της μονοφυσιτών την οποία και πέτυχε, τόσο με την ολοφάνερη κάλυψη που τους παρείχε όσο και με τη ριψοκίνδυνη πρόσκληση και φιλοξενία του «θαυματουργού» «αναστηλωτή» της μονοφυσιτικής Εκκλησίας, Ιάκωβου Βαραδαίου, εντός της ορθόδοξης, διφυσιτικής αυλής των ανακτόρων: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. IV, σσ. 32-33

συγκατάθεσή του για το γάμο του ανηψιού του. Στο σημείο αυτό ο C. Diehl αναφέρει πως ο Ιουστίνος, επιθυμώντας να βοηθήσει τον ανηψιό του αλλά και ταυτόχρονα να φανεί σπλαχνικός στην κάθε ανθρώπινη αμαρτία, αμέσως μετά το θάνατο της συζύγου του Ευφημίας (523 μ. Χ.), αποφάσισε όπως όλες οι γυναίκες που, μετά την άνοδό τους στη σκηνή, στη συνέχεια μεταμελήθηκαν και εγκατέλειψαν το ατιμωτικό τους επάγγελμα, θα μπορούσαν να συνάψουν πλέον νόμιμο γάμο με οποιονδήποτε, αρκεί πρώτα να ζητούσαν την αυτοκρατορική συγκατάθεση. Και επειδή ο τελευταίος όρος θεωρήθηκε πως θα έθιγε την αλλαζονεία της Θεοδώρας, καθορίστηκε επιπλέον, όπως κάθε ηθοποιός που είχε, εν τω μεταξύ, λάβει ένα από τα αξιώματα της «αυλικής ιεραρχίας», να μην έχει κανένα νόμιμο πρόσκομμα και ούτε, κατά συνέπεια, καμμία υποχρέωση να ζητήσει συναίνεση. Τέλος για να διευθετηθεί τελείως το θέμα και επειδή η Θεοδώρα είχε κόρη, ο αυτοκράτορας αποφάσισε ότι και οι κόρες των καλλιτεχνών θα είχαν το δικαίωμα να συνάψουν γάμους, χωρίς κανένα μάλιστα περιορισμό.²⁸

Σε συνέχεια της εξιστόρησής του ο βυζαντινολόγος καταγράφει ότι ο «ευεργετικός» εκείνος νόμος, αμέσως, εφαρμόστηκε, κάθε εμπόδιο παραμερίσθηκε και ο γάμος του διαδόχου του θρόνου, Ιουστινιανού,²⁹ με την «εκλεκτή» του Θεοδώρα ετελέσθηκε με τη συναίνεση όλων των Αρχών, τις ευχές της Εκκλησίας και τις τιμές, τα χειροκροτήματα και την αγάπη του λαού προς την «ιδικήν» του «Δέσποινα». Τοιουτοτρόπως και σύμφωνα πάντα με την αμερόληπτη, διακριτική και πλήρους συμπάθειας, θα μπορούσε να ειπωθεί ιστορική πέννα του C. Diehl, η κάποτε ανώνυμη και ταπεινή μίμος της θεατρικής σκηνής της πρώτης πόλης του Βυζαντίου του 6^{ου} μ. Χ. αι., είχε την «εκπληκτική» και, κατά πολλούς, «απίστευτη», τύχη να μπει στα άδυτα του «Ιερού Παλατίου»³⁰ και από την πρώτη σχεδόν στιγμή να ασκεί εξουσία και να χειρίζεται κρατικά θέματα.³¹

²⁸C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. IV, σ. 34.

²⁹Ο C. Diehl σημειώνει πως ο Ιουστινιανός, με την ευκαιρία της ένωσής του με τη Θεοδώρα, φρόντισε να της δοθεί μια ερκετά σημαντική «προγαμιαία δωρεά» για την οποία ουδείς διαμαρτυρήθηκε: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. IV, σ. 34.

³⁰Το Παλάτιον, που κτίσθηκε από τον καίσαρα Βασίλειο τον Ι΄, υπήρξε ένα θαύμα αισθητικής, πολυτέλειας και κομψότητας, με «θαυμάσια» εξωραγισμένες αίθουσες, βασιλικούς κοιτώνες και διαμερίσματα όπως αυτό του «μαργαριταριού», του «έρωτα» ή της «πορφύρας» κ.λ.: βλ. C. Diehl *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. IV, σσ. 34-35, πρβλ. C. Diehl, *Βυζαντινές Μορφές*, κεφ. 1, σσ. 9-11.

³¹C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. IV, σσ. 34-35.

Η ροή των μετέπειτα γεγονότων εξελίχθηκε ταχύτατα και ο C. Diehl επιβεβαιώνει πως, έπειτα από τον τίτλο του «*νοβιλίσμιου*» που απονεμήθηκε στον Ιουστινιανό από τον καταβεβλημένο από ασθένεια, θείο του Ιουστίνου, δεν άργησε να φθάσει και η μεγάλη στιγμή της «στέψης», τον Απρίλιο του 527, περίπου, κατά την οποία ο γηραιός αυτοκράτορας, με αίτηση του λαού, αναγόρευσε τον ανηψιό του «*βασιλέα*» ενώπιον της συγκλήτου και του στρατού και συγκυβέρνησε μαζί του έως και τον θάνατό του, την 1^η Αυγούστου του ίδιου έτους, περίπου. Την ημέρα εκείνη το ζεύγος Θεοδώρας –Ιουστινιανού παρέλαβε επιτέλους την κληρονομιά που «δικαιωματικά» τους ανήκε. Η καλή της μοίρα την «προίκισε» και η Θεοδώρα, με τη «*χρυσή τύχη*», ανήλθε στην ανώτατη βαθμίδα της κοινωνικής ιεραρχίας της εποχής της και να μοιραστεί, επί είκοσι ένα έτη (527-54), ως αυγούστα και σύζυγος του «ισχυρού» Ιουστινιανού του Α΄, τον θρόνο και την εξουσία της «*ωραιότερης*» αυτοκρατορίας του τότε κόσμου.³²

3.2 Κ. Θεοχάρους

Ο Κ. Θεοχάρους, ακολουθώντας και αυτός τα «*βασικά*» του ιστορικού υλικού του Προκοπίου, αλλά ευθυγραμμιζόμενος, κυρίως, με τον C. Diehl, αποφαινεται πως η γνωριμία του τότε καίστορα³³ της Πόλης του Κωνσταντίνου», Ιουστινιανού, με την «*ασκήτισσα*», «*κοσμική μοναχή*» Θεοδώρα, έγινε το «*σωτήριο*» έτος 526 μ. Χ.³⁴ Ο μυθιστοριογράφος, στη μεταξύ μύθου και πραγματικότητας εξιστόρησή του, αποδίδει την «ένωση» του μετέπειτα αυτοκρατορικού ζεύγους, σε μια τυχαία συνάντηση που είχε ο ανηψιός του αυτοκράτορα Ιουστίνου³⁵ και της αυγούστας Ευφημίας³⁶ με τη

³²C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. IV, σ. 36.

³³Τίτλος αξιωματούχου του Βυζαντίου που περιελάμβανε τη διπλή ιδιότητα του δικαστή και φρουράρχου. Ο Ιουστινιανός έλαβε από τον Θείο του Ιουστίνου τούτο το αξίωμα του ανωτέρου στρατιωτικού, παρά την επιθυμία του να ακολουθήσει το επάγγελμα του αρχιτέκτονα: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. I, σ.155.

³⁴Ο Κ. Θεοχάρους αναφέρει ότι κατά το έτος 526 μ. Χ., η Θεοδώρα ήταν είκοσι έξη ή είκοσι επτά ετών, και ο Ιουστινιανός γύρω στα σαράντα: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. I, σ. 153

³⁵Όπως και άλλοι συγγραφείς, έτσι και ο Κ. Θεοχάρους αναφέρεται στην τύχη του «*αναλφάβητου* στρατηγού των λεγεώνων της Ανατολής, Ιουστίνου, ο οποίος, μετά τον θάνατο του καίσαρα Αναστασίου του Α΄και ελλείπει διαδόχου, οδηγήθηκε στη σύγκλητο πάνω στις ασπίδες των στρατιωτών και αναγορεύθηκε αυτοκράτορας. Με αυτόν τον τρόπο, εξηγεί ο συγγραφέας, ανακηρύσσονταν ως κάτοχοι του θρόνου όσοι δεν ήσαν διάδοχοι του προηγούμενου μονάρχη, δηλαδή όσοι δεν ήσαν «*πορφυρογέννητοι*»: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. I, σσ. 153-154.

³⁶Όταν ο εξ Ιλλυρίας άτεκνος Ιουστίνος ήλθε στην Πόλη ως αυτοκράτορας, έφερε μαζί με την παλλακίδα του και τον ανηψιό της, γιό του αποθανόντα αδελφού της Σαββατίου, τον οποίο αφού

Μακεδονία,³⁷ πρώην εταίρα και την εποχή εκείνη χήρα ενός πατρικίου με μεγάλη οικονομική ευρωστία.³⁸

Στη συνέχεια της διήγησής του, ο ίδιος ιστοριογράφος, με αρκετά σοβαρό, κατά την άποψή μου, αλλά και συγχρόνως ανάλαφρο, ίσως «γλαφυρό» ύφος, επιχειρεί, αφ' ενός με λεπτομερείς περιγραφές να μυήσει τον αναγνώστη στην ατμόσφαιρα της εποχής που περιέβαλε την Κωνσταντινούπολη³⁹ του 6^{ου} μ. Χ. αι., και αφ' ετέρου να σκιαγραφήσει τη συγκροτημένη προσωπικότητα και τον «ισχυρό», «αποφασιστικό όσο και φιλόδοξο χαρακτήρα του Ιουστινιανού. Επιθυμεί επιπλέον να τονίσει την ευφυΐα, την ευγένεια του, τις ελεγχόμενες αντιδράσεις του, την αίσθηση της ευθύνης και του καθήκοντος που τον διακατείχε, ενώ παράλληλα να εξάρει την καλή του εμφάνιση, τον αλτρουϊσμό, καθώς και εκείνη την εφηβική, ρομαντική πλευρά του εαυτού του που μάταια κάποιες φορές προσπαθούσε να καλύψει. Έτσι συνέβηκε όταν ένα πρωί εκείνος, ο ανηψιός του καίσαρα, συνοδευόμενος από τον φίλο του, λογοθέτη των Σεγκρέτων, Τριβωνιανό⁴⁰ και μια κουστωδία επτά ιπέων, διέβηκαν τη Χαλκή ή Χρυσή Πύλη των αυτοκρατορικών ανακτόρων και κάλπασαν μέσα από την Πόλη με αποστολή την επιθεώρηση στρατοπέδων. Ο ίδιος βιαζόταν, μα συναντώντας την «ιδιαιτέρα» συμπαθή Μακεδονία και χάρις σε μια αυθόρμητη, περιπαικτική διάθεση, σταμάτησε το «περίοπτα» διακοσμημένο «φορείο»⁴¹ της και, από κοινού με τον νομικό Τριβωνιανό, άρχισαν να συζητούν, ευχάριστα, Σε κάποια στιγμή, η Μακεδονία αναφέρθηκε τυχαία στην ύπαρξη της «ασκήτισσας» φίλης της, Θεοδώρας και της δίχρονης κόρης της,⁴² και περιγράφοντας το «κάλλος», τη σεμνότητα και την ηθική της νεαρής βιοπαλαίστριας, κίνησε το έκδηλο ενδιαφέρον του σαραντάχρονου

μετονόμασε κατά την λατινική γλώσσα *Iustinianus*, στη συνέχεια φρόντισε όπως ο νεαρός ανηψιός αποκτήσει άρτια μόρφωση και μάθει ιππασία και πολεμικές τέχνες: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. I, σ. 154.

³⁷Η Μακεδονία, παλαιά εταίρα και φίλη της Θεοδώρας, ήταν μια γυναίκα μεγάλης μόρφωσης, ομιλούσα «άπταιστα» τα λατινικά των παλαιών εγγράμματων λατίνων και του Κικέρωνα, με ωραία φωνή και ικανότητα να απαγγέλει άψογα ομηρικούς στίχους της Ιλιάδας και Οδύσσειας. Ήταν επίσης επιστήθια φίλη τόσο του αυτοκράτορα Ιουστίνου όσο και της συζύγου του Ευφημίας, στην οποία η Μακεδονία ανέλαβε να μάθει τρόπους και να συμπεριφέρεται όχι ως άξεστη παλλακίδα, αλλά ως «πεφωτισμένη» άνασσα: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. I, σσ. 158-160.

³⁸Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. I, σσ. 153-159.

³⁹Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. I, σσ. 157-158.

⁴⁰Ο Τριβωνιανός, λογοθέτης των Σεγκρέτων, προϋψτάμενος δηλ. της γραμματείας του Ιερού Παλατίου και μετέπειτα περίφημος νομοθέτης, περιγράφεται στο κείμενο του Κ. Θεοχάρους ως ψηλός και με ωραία εμφάνιση: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. I, σ. 155.

⁴¹Συνήθως πολυτελή κουβούκλια, που τα κρατούσαν τέσσερις δυνατοί βαστάζοι και χρησιμοποιούνταν για να μεταφέρουν μέλη της αριστοκρατικής και εύρωστης οικονομικά τάξης της Βασιλεύουσας: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. I, σ. 159.

⁴²Η δίχρονη κόρη της Θεοδώρας υπήρξε «νόθος καρπός» μιας «ανίερης» σαρκικής επαφής της με «'αγνωστο πελάτη»: Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. I, σ. 156.

εργένη Ιουστινιανού. Έτσι εκείνος, ίσως, ωθούμενος από τη μοίρα, σύντομα επεδίωξε να τη συναντήσει.⁴³

Ο Κ. Θεοχάρους, σε κάποια πάντα αντιπαραβολή με τον Προκόπιο, αλλά και με παράλληλες απόψεις, σχετικά με το κείμενο του C. Diehl, αναφερόμενος στο επίμαχο σημείο της πρώτης συνάντησης του Ιουστινιανού με τη Θεοδώρα, καταγράφει βέβαια το γεγονός, όμως, ταυτόχρονα το διανθίζει με όλα εκείνα τα στοιχεία αβρότητας και ιπποτισμού που συνθέτουν ένα ρομαντικό μυθιστοριογράφημα. Έτσι, στις σελίδες της ιστορικής αυτής «νουβέλας» διαβάζουμε ότι ο «επικρατέστερος» και ιδιαίτερα ικανός, κατά την άποψη των περισσοτέρων λαϊκών και συγκλητικών, διάδοχος του θρόνου, μεταμφιεσμένος ως απλός σπαθάριος, ονομαζόμενος Ιούστος και συνοδευόμενος από την πατρικία Μακεδονία, επισκέφθηκε την «ταπεινή» υφάντρια και ευθύς, σύμφωνα με τη γραπτή μαρτυρία του συγγραφέα, εντυπωσιάστηκε από την «εκπάγλου κάλλους» εμφάνισή της. Η Θεοδώρα, η προστατευόμενη των μονοφυσιτών, Τιμοθέου και Σεβήρου, αρχικά δεν ενθουσιάστηκε για τη γνωριμία της με τον κατώτερο στρατιωτικό. Μπορεί ο θαυμασμός και η αγάπη που της εξέφραζε όπως και η καλωσύνη που έδειχνε στη μικρή της κόρη να της έδιναν χαρά και συγκίνηση αλλά, καθώς όλα αυτά δεν της φαίνονταν αρκετά, αντιστεκόταν στην ιδέα της οποιασδήποτε σχέσης της μαζί του και για τον λόγο αυτό, επί ικανό χρονικό διάστημα, παρέμενε απόμακρη και επιφυλακτική.⁴⁴

Ο Κ. Θεοχάρους, απέχοντας ολοένα και περισσότερο από τον λιβέλλο του Προκοπίου, αλλά και πάλι λεπτομερέστερος του C. Diehl, ισχυρίζεται ότι με την υπομονή και επιμονή του Ιουστινιανού, η γνωριμία του με τη Θεοδώρα εξελίχθηκε και προχωρούσε σταθερά και μάλλον «φιλικά». Παρότι η άγνοια συμπεριφορά του, οι γνώσεις του, τα πολύ καλά Λατινικά που μιλούσε δεν την έπειθαν για τη «δήθεν» ταπεινή καταγωγή του και υποψιαζόταν πως είχε να κάμει με έναν μεγάλο άρχοντα, εν τούτοις, εκείνη «κρατούσε τη θέση της». Ακόμη και όταν, τόσο ο ίδιος ο Ιουστινιανός όσο και η Μακεδονία έδωσαν ένα τέλος στην ψεύτικη αυτή ιστορία και της αποκάλυψαν το όνομα καθώς και την πραγματική ιδιότητα του «σπαθάριου», η συνετή Θεοδώρα, δεν προέβηκε σε ολοκληρωτικές «παραχωρήσεις». Διακινδύνευσε

⁴³Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μερ. III, κεφ. I, σσ. 153-163.

⁴⁴Στο σημείο αυτό ο συγγραφέας δικαιολογεί, ίσως, τη Θεοδώρα για τις τόσες επιφυλάξεις της απέναντι στους άνδρες και αποφαίνεται ότι εκείνη φοβόταν εξ αιτίας των βιωμάτων της.: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μερ. III, κεφ. II, σσ. 167-171.

το πάθος και την αδυναμία που εκείνος έτρεφε προς το πρόσωπό της, έως τη στιγμή που ο «αγαπημένος» ανηψιός του αυτοκρατορικού ζεύγους, Ιουστίνου και Ευφημίας, δίνοντας όρκους «αιώνιας» αγάπης και αφοσίωσης στην «εκλεκτή» της καρδιάς του και δηλώνοντάς της ότι θα θυσίαζε ακόμη και τον θρόνο, τον «μεγαλύτερο της Οικουμένης», προκειμένου να τη «χάσει», της ζήτησε να τον παντρευτεί. Η χαρακτηριστική αυτή σκηνή, σε μια από τις πιο σημαντικές, ίσως, στιγμές στη ζωή της αυγούστας Θεοδώρας, έκλεισε με μια «μεγάλη» παράσταση, σχολιάζει ο Κ. Θεοχάρους· στη συνέχεια, περιγράφοντας την πιθανά «απρόσμενη», σε πολλούς, πρόταση γάμου του Ιουστινιανού προς τη Θεοδώρα, παρατηρεί πως εκείνη, αν και μη ερωτευμένη μαζί του, του φίλησε τα γόνατα και τα χέρια με βουρκωμένα από τη συγκίνηση μάτια και ευχαριστώντας σιωπηλά τη μοίρα, δεν έχασε την ευκαιρία να παίξει με επιτυχία τον «καλύτερο» έως τότε ρόλο της.⁴⁵

Τα επόμενα βήματα του «ερωτευμένου» Ιουστινιανού, εξιστορεί ο Κ. Θεοχάρους, ήταν η μετακόμιση της Θεοδώρας και της κόρης της σε ένα αρχοντικό σπίτι⁴⁶ που τους χάρισε ως δώρο, όπως και η απόσπαση της συγκατάθεσης των θείων του, Ιουστίνου και Ευφημίας, για την τέλεση των γάμων του με τη «μνηστή» του. Ο γηραιός Ιουστίνος, ενθουσιάζοντας τη δική σύζευξη με την παλλακίδα Ευφημία, δεν έφερε καμμία αντίρρηση· συνάντησε τη Θεοδώρα στο Τρίκογχο Παλάτι⁴⁷ και, ενθουσιασμένος από την ευειδή παρουσία της,⁴⁸ την ενέκρινε και της ζήτησε να τον ξαναεπισκεφθεί. Η αυτοκράτειρα, όμως, παρά την αγάπη και στοργή που αισθανόταν για τον γιο του αδελφού της, είχε αντιρρήσεις και ζητώντας του χρόνο, δήθεν για να σκεφθεί, χρησιμοποίησε ως κατάσκοπο τον αρχιευνούχο⁴⁹ Φωκά και, μέσω αυτού και

⁴⁵Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. II-III, σσ. 171-180.

⁴⁶Η Θεοδώρα δεχόμενη το δώρο του Ιουστινιανού, ήταν η πρώτη φορά που αποκτούσε ένα μεγάλο σπίτι μη αγορασμένο από το επάγγελμα της εταιρας: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. III, σ. 161

⁴⁷Το Τρίκογχο παλάτι με τις τρεις κόγχες ήταν τόπος ακροάσεων και πολεμικών αποφάσεων. Εκεί, ακριβώς πίσω από τον θρόνο και πάνω στον τοίχο, ήταν τοποθετημένη η εικόνα του «Χριστού Ευλογητή» και κάτω από αυτήν υπήρχε γραμμένη η φράση: *Eram illyrius, Sum romanus*: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. VI, σσ. 200-201.

⁴⁸Κατά τον Κ. Θεοχάρους, οι πολλές ώρες διδασκαλίας και προετοιμασίας στις οποίες υπέβαλε ο Ιουστινιανός τη Θεοδώρα, έτσι, ώστε να μνηθεί στους κανόνες της αυστηρής εθιμοτυπίας του παλατιού και να υιοθετήσει εφεξής μια άποψη και διακριτική στάση και παρουσία, τελικά δεν απέβησαν άκαρπες: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. VI, σσ. 199-203.

⁴⁹Οι ευνούχοι, οι μόνοι που μπορούσαν να εισέλθουν στα άδυτα ενός γυναικωνίτη εκτός από τον αυτοκράτορα ή τον οποιονδήποτε σύζυγο, λίαν ευφυείς και δραστήριοι, αναπλήρωναν, κατά τον Κ. Θεοχάρους, την έλλειψη ανδρισμού τους με άλλες δραστηριότητες και καθιστούνταν με τον τρόπο αυτό απαραίτητοι στους εργοδότες τους. Ο αρχιευνούχος Φωκάς, καταγόμενος από οικογένεια συγκλητικών και πατρικών, υπέστηκε από μικρός ακρωτηριασμό των γεννητικών του οργάνων, ώστε να πάρει μια καλή θέση στο παλάτι της Δάφνης όπου υπηρετούσε από την εποχή ακόμη της

των «παιδιών του αρχιερέα»,⁵⁰ πληροφορήθηκε τα πάντα για το «παρελθόν»⁵¹ της γυναίκας που επέλεξε για σύζυγό του ο Ιουστινιανός.⁵² Τότε, όπως ισχυρίζεται ο μυθιστοριογράφος, έπειτα από τις «αναπάντεχες» αποκαλύψεις του έμπιστού της ευνούχου, η Ευφημία και προκειμένου να μην απογοητεύσει περισσότερο τον ανηψιό της, Ιουστινιανό, απεφάσισε, υιοθετώντας «διπλωματική» στάση, να μη του ανακοινώσει τίποτε για την ηθική της Θεοδώρας.⁵³ Επέμενε όμως στην, έξ αρχής, αρνητική της τοποθέτηση στο θέμα του γάμου του και χρησιμοποιώντας ως πρόσχημα τον «παρωχημένο» αλλά ταυτόχρονα ισχύοντα νόμο, κατά τον οποίο απαγορευόταν η σύζευξη μεταξύ πατρικών και ηθοποιών, πέτυχε την αναβολή τέλεσης του «ιερού μυστηρίου», με τη συναίνεση μάλιστα του συζύγου της, Ιουστίνου. Όσο για το σημείο αναφοράς στην ήπια, διπλωματική, θα επανελάμβανα, στάση της αμόρφωτης και άξεστης αυτοκράτειρας Ευφημίας, τονίζεται, πιστεύω, από τον συγγραφέα ως άξιον απορίας, ενώ, ταυτόχρονα, αναδεικνύει και κάποια ευαίσθητα σημεία του χαρακτήρα της.⁵⁴

«*Η Θεοδώρα με κανένα τρόπο δε γύριζε στις παλιές της τέχνες την πορνεία και το θέατρο*», επισημαίνει ο Κ. Θεοχάρους, συμφωνώντας στο σημείο αυτό με Προκόπιο και C. Diehl και αναδεικνύοντας, ταυτόχρονα, τη θέληση και το πείσμα της «πολυπαθούς» εκείνης κοπέλας. Της πρώην «κατάπταιστης» μιμάδας, που επιτέλους της δόθηκε η ευκαιρία να ζήσει φυσιολογικά, με ηρεμία και αξιοπρέπεια και να

αυτοκράτειρας Αριάδνης, χήρας του καίσαρα Ζήνωνα και μετέπειτα σύγκληνης του Αναστασίου του δίκου: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. IV, σσ. 187-188.

⁵⁰Όπως η «αυλή των θαυμάτων», ο υπόκοσμος δηλ. της γαλλικής κοινωνίας του Παρισιού τον 13^ο αι., έτσι και η κοινωνία της Πόλης του Κωνσταντίνου είχε τα δικά της νοσηρά ανθρώπινα στοιχεία: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. V, σσ. 191-196.

⁵¹Ο Ευνούχος Φωκάς, θέλοντας να ικανοποιήσει την διακαή επιθυμία της αυτοκράτειρας, Ευφημίας, η οποία ήθελε αφ' ενός να μάθει οτιδήποτε, κυρίως κακό, για τη Θεοδώρα και αφ' ετέρου να εμποδίσει τον επικείμενο γάμο του ανηψιού της με την «ασήμαντη» πρώην εταίρα, ανέθεσε την υπόθεση στη σπείρα των «παιδιών του αρχιερέα». Έτσι, με τη μέθοδο αυτή και σε σύντομο χρονικό διάστημα, η «χαιρέκακη» αυγούστα γνώριζε με λεπτομέρειες τον «ενδιαφέροντα» και «πολυποίκιλο» πρότερο βίο της κόρης του Ακακίου. Στο σημείο αυτό, αξίζει, κατά την άποψή μου, να σημειωθεί ότι ένας από αυτούς που επιβεβαίωσαν στον Φωκά το «θυελλώδες» και επιλήψιμο παρελθόν της Θεοδώρας, ήταν ο ιστορικός και φίλος του υπάτου Ιουστινιανού, Προκόπιος: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. V, σσ. 191-198.

⁵²Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. III-V, σσ. 180-198.

⁵³Το σημείο αναφοράς τη «διπλωματική στάση» της αμόρφωτης και άξεστης αυτοκράτειρας, Ευφημίας, τονίζεται, κατά την άποψή μου, από τον συγγραφέα ως άξιον απορίας, ενώ, ταυτόχρονα αναδεικνύει και κάποια ευαίσθητα σημεία του χαρακτήρα της.: Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. VII, σ. 204.

⁵⁴Κατά την άποψη του Κ. Θεοχάρους, ο «βολικός» και «συναινετικός» θείος, Ιουστίνος, θα ενέδιδε εύκολα στην αλλαγή του απαγορευτικού νόμου σχετικά με τον γάμο του Ιουστινιανού και της Θεοδώρας, αν δεν ζούσε η Ευφημία. Διότι ακόμη και οι πανίσχυροι και δεσποτικοί άνδρες διστάζουν να αποφασίσουν την εφαρμογή μιας απόφασης, όταν αυτή αντιτίθεται στη βούληση της σύνευνής τους: Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. VII, σ. 206.

δεχθεί μια πολύτιμη, κατά συνέπεια, μη διαπραγματεύσιμη δωρεά ζωής. Συγχρόνως, ο μυθιστοριογράφος, επιχειρεί να τονίσει την αντίθεση ανάμεσα στο βαθύ ρομαντικό αίσθημα του υπάτου Ιουστινιανού για τη Θεοδώρα και την «τετράγωνη λογική» εκείνης, η οποία, κατά την άποψη του μυθιστοριογράφου, δεν έτρεφε για τον «εραστή» της ευθέως ομόλογα συναισθήματα. Όμως, πέρα από αυτό, η ευφυής αυτή γυναίκα με την «εξαιρετική» υποκριτική ικανότητα, διορατικότητα και «άμετρη» φιλοδοξία, γνώριζε πολύ καλά πως ο όχι ωραίος αλλά αριστοκρατικός και συμπαθής άνδρας, ήταν, αναμφίβολα, το εφελτήριο της για μια υψηλά κοινωνική θέση και δόξα.⁵⁵ Αποτελούσε την ευκαιρία για την άνοδό της στο θρόνο, αν τελικά έβγαιναν αληθείς οι προβλέψεις και εικασίες πολλών που ήθελαν τον Ιουστινιανό ως τον μετέπειτα αυτοκράτορα.⁵⁶

Από τον Θεσσαλονικέα μυθιστοριογράφο περιγράφεται η θύελλα, η αναστάτωση αλλά και τα πολλαπλά συναισθήματα που διακατείχαν την ψυχή της Θεοδώρας, αμέσως μετά τις επίμονες αντιρρήσεις που πρόβαλε η αυγούστα Ευφημία, πάνω στο θέμα του γάμου του ανηψιού της με την «κατώτατης» κοινωνικής τάξης ηθοποιό. Τότε, η τόλμη και η αποφασιστικότητά της Θεοδώρας δεν την εγκατέλειψαν, όμως, ταυτόχρονα ανησυχούσε και πανικοβαλόταν στη σκέψη ότι, ίσως, ο Ιουστινιανός έχανε την εξουσία εξ αιτίας της.⁵⁷ Κατά τον Κ. Θεοχάρους, μάλιστα, κάποια στιγμή και αντιδρώντας «αψυχολόγητα» ή παίζοντας πιθανόν κάποιο παιγνίδι, παρότρυνε τον εραστή της να την εγκαταλείψει. Ήταν όμως δυνατό, αναρωτιέται ο συγγραφέας, αυτή, η τόσο φιλόδοξη, να θυσιάσει έτσι απλά έναν θρόνο, έστω και αβέβαιο,⁵⁸ Πάντως, η Θεοδώρα σύντομα επανέκτησε την αυτοκυριαρχία της, ενώ, παράλληλα άρχισε να εργάζεται σιωπηρά και μεθοδικά για την υπέρβαση των εμποδίων καθώς και την κατοχύρωση του θρόνου από τον «εραστή» της και την ίδια.⁵⁹ Τελικά, η «ιώβια» υπομονή που επέδειξαν Θεοδώρα και Ιουστινιανός καθ' όλο το τελευταίο

⁵⁵Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. VII, σ. 207.

⁵⁶Ο αυτοκράτορας Ιουστίνος έπρεπε να επιλέξει τον διάδοχό του μεταξύ τριών υποψηφίων ανδρών του περιβάλλοντός του: τους ανηψιούς του, Ιουστινιανό και Γερμανό και τον νομομαθή Τριβωνιανό. Από αυτούς, τον Γερμανό, αρχηγό του στρατού, τον θεωρούσε επιπόλαιο, χειραγωγούμενο από τη σύζυγό του Πασάρα, και κατά συνέπεια ανίκανο να κυβερνήσει. Τον νομοθέτη Τριβωνιανό, συγκαταλεγμένο, λογικό και σοφό άνδρα, τον εκτιμούσε βέβαια πολύ ο καίσαρας, αλλά τελικά, ικανότερο όλων θεωρούσε τον Ιουστινιανό: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. VII, σσ. 207-208.

⁵⁷Η Θεοδώρα ανησυχούσε διότι πίστευε ότι τόσο η Ευφημία όσο και ο αυτοκράτορας, επηρεασμένοι και πεπεισμένοι από τη σύγκλητή του, ποτέ δεν θα όριζαν διάδοχό τους τον Ιουστινιανό, όσο εκείνος επέμενε να νυμφευθεί την παλλακίδα του, πρώην μιμάδα: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. 3, κεφ. 7, σ. 206.

⁵⁸βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. VII, σ. 208.

⁵⁹Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. VII, σσ. 207-210.

διάστημα, κάποια στιγμή «ανταμείφθηκε».⁶⁰ Σύμφωνα με τη μαρτυρία του Κ. Θεοχάρους, η Αυγούστα Ευφημία, ξαφνικά, ασθένησε σοβαρά και σε σύντομο χρονικό διάστημα αναγγέλθηκε ο θάνατος της. Μια απώλεια, που, όμως, άλλαξε τη μοίρα του «*ζεύγους των εραστών*» και τους άνοιξε τον δρόμο προς τον θρόνο. Έτσι, κατά τη διάρκεια του εξάμηνου πένθους του παλατιού, αλλά και στη συνέχεια, ο Ιουστινιανός ανέλαβε τη διακυβέρνηση όλης της αυτοκρατορίας, καθήκον που εκτελούσε άψογα, ενώ η Θεοδώρα περνούσε τις ημέρες της δίπλα στον γηραιό αυτοκράτορα, κάνοντάς του συντροφιά και φροντίζοντας να του γίνει τόσο απαραίτητη, που, τελικά, την «αγάπησε» σαν κόρη του.⁶¹

Η Θεοδώρα του Κ. Θεοχάρους, απέχουσα αρκετά από εκείνη του Προκοπίου, αλλά και σχεδόν ταυτόσημη με αυτή του C. Diehl, ως γνήσια κόρη της μητέρας της,⁶² προκάλεσε για μια ακόμη φορά την «ανατροπή» μιας δυσάρεστης κατάστασης. Αμέσως μετά το θάνατο της Ευφημίας και έχοντας η ίδια συνειδητοποιήσει το αρνητικό προς αυτήν κλίμα, που δημιουργήθηκε από την απαγόρευση του γάμου της με τον Ιουστινιανό, αλλά και τις τυχόν «σκανδαλώδεις» φήμες για το μεμπτό της παρελθόν, το ένστικτό της την προέτρεψε να δράσει. Με την ψυχραιμία, την υπομονή και τη διπλωματία που τη διέκρινε, εργάστηκε συνετά και σιωπηλά, έτσι, ώστε πολύ σύντομα κατάφερε να «αντιστρέψει» την περιφρόνηση σε σεβασμό· να κερδίσει τη συμπάθεια και τη φιλία όχι μόνο του αυτοκράτορα, αλλά και όλων των άλλων αξιωματούχων του παλατιού.⁶³ Τότε, η εξέλιξη των γεγονότων που ακολούθησαν ήταν εύκολη και απλή για τη Θεοδώρα που γνώριζε να περιμένει. Σύμφωνα πάντα με τη μαρτυρία του Κ. Θεοχάρους, πρώτα έπεισε τον «σύμμαχο» και, ιδιαίτερα

---

⁶⁰Μετά την τελευταία πεισματώδη άρνηση της Ευφημίας να δώσει τη συγκατάθεσή της για την τέλεση των γάμων τους, ο Ιουστινιανός και η Θεοδώρα, απογοητευμένοι και αδυνατώντας να βρουν κάποια άλλη λύση, αποφάσισαν να σιωπάσουν και να περιμένουν. Ενδόμυχα, παρακαλούσαν να πεθάνει σύντομα η αυτοκράτειρα και οπωσδήποτε πριν από τον Ιουστίνιο, κάτι που για τον Κ. Θεοχάρους, σήμαινε την πλήρη απόγνωση. Διότι, μόνο η άκρα απελπισία μπορεί να ωθήσει έναν άνθρωπο να επιθυμεί και να εύχεται τον θάνατο κάποιου άλλου: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. VII, σσ. 206-207.

⁶¹Η Θεοδώρα, προκειμένου να διασκεδάσει τον Ιουστίνιο, του έλεγε αστεία, του διηγόταν παραμύθια ως «*άλλη Χαλιμά*», ή έπαιζε μαζί του ζατρίκιο, χάνοντας το παιγνίδι σκόπιμα για να τον ευχαριστήσει: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. VII, σσ. 206-210.

⁶²Στο σημείο αυτό ο συγγραφέας αναφέρεται στην «άφθαστη» εκείνη ικανότητά της Θεοδώρας να εκτιμά σωστά και με ακρίβεια κάθε αρνητική προς εκείνη κατάσταση και έπειτα, αφού τη μετατρέψει σε θετική, να τη χρησιμοποιεί για δικό της όφελος. Πολλές φορές στη ζωή της η Θεοδώρα, έχει εφαρμόσει το «φαινόμενο» της «ανατροπής»· προσόν που κληρονόμησε από τη μητέρα της, που και εκείνη με τη σειρά της, κάποτε εντυπωσίασε το πλήθος στον Ιππόδρομο: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. VI, σσ. 57-70.

⁶³Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. VII, σσ. 206-210.

προσφιλή της, γηραιό καίσαρα Ιουστίνου να «άρει» τον νόμο που απαγόρευε τους γάμους υπάτων με καλλιτέχνιδες. Στη συνέχεια, η ίδια έγινε πατρικία και παντρεύτηκε τον Ιουστινιανό, λησμονώντας για πάντα τον «υποτιμητικό» τίτλο της παλλακίδας και γενόμενη τελικά η επίσημη σύνευνή του. Επιτέλους, η «ανήσυχη» Θεοδώρα βρήκε την «απόλυτη» ευτυχία, την ημέρα εκείνη που ο σύντροφός της ανακηρύχθηκε από τον αυτοκράτορα Ιουστίνου, ως ο επίσημος διάδοχος του στο θρόνο του Βυζαντίου.⁶⁴

Ο Κ. Θεοχάρους εξιστορεί ότι το 527 μ. Χ. περίπου, ο Ιουστίνος ασθένησε, εντός ολίγων ημερών απεβίωσε, και, έπειτα από εννέα έτη στην εξουσία, τάφηκε με τη μεγαλοπρέπεια που αρμόζει σε αυτοκράτορα, στο προαύλιο του ναού των Δώδεκα Αποστόλων στην Κωνσταντινούπολη. Όσο μάλιστα αφορά τις συνθήκες του θανάτου του, ο Κ. Θεοχάρους αναφέρει ότι κανένας ιστορικός δεν αναφέρθηκε ποτέ σε εσκεμμένη δηλητηρίαση του καίσαρα Ιουστίνου από τον ανηψιό του ή τη Θεοδώρα.⁶⁵ Εν τω μεταξύ, ενώ ο «εκλιπών» αύγουστος αναπαυόταν στη μαρμάρινη σαρκοφάγο του, η Βασιλεύουσα ετοιμαζόταν με πυρετώδεις ρυθμούς για τη στέψη του νέου καίσαρα, που, εκτός από την επίσημη τελετή της ενθρόνωσης, σήμαινε για τον απλό και φτωχό λαό, ευτυχισμένες μέρες, πολύ φαγητό, πανηγύρια και θεάματα. Δεδομένα δηλαδή που, αντιπαρατιθέμενα από τον συγγραφέα στο αμύθητης αξίας στέμμα των αυτοκρατόρων, κατεδείκνυαν τον «γλιδάτο» και πλούσιο βίο των βυζαντινών ηγεμόνων έναντι της φτώχειας, αλλά και της πείνας των «ρακένδυτων» ανθρώπων που συνοστίζονταν έξω από το «Ιερόν Παλάτιον».⁶⁶ Τότε, καθώς σχολιάζει ο G. Racht, όλοι οι υπήκοοι, «πατρίκιοι» και «πληβείοι», περιδιάβαιναν στους δρόμους

---

⁶⁴Την ημέρα της ανακήρυξης του συνετού Ιουστινιανού, ως διαδόχου του θρόνου, από τον θείο του και ενώπιον της συγκλήτου, του πατριάρχη και του κλήρου, ο Κ. Θεοχάρους περιγράφει την ωραία, μεγαλοπρεπή, αισθητική και συγχρόνως διακριτική εμφάνιση της Θεοδώρας, ενώ, δεν παραλείπει να σχολιάσει ότι, από τότε ακόμη, η μέλλουσα αυτοκράτειρα παρατηρούσε προσεκτικά πρόσωπα και καταστάσεις που καταχωρούσε στη μνήμη της, φροντίζοντας, κυρίως, να μη λησμονεί τα ονόματα των εχθρών της. Ως παράδειγμα αυτής της διαπίστωσής του, ο συγγραφέας, αναφέρει τον ξάδελφο του Ιουστινιανού, Γερμανό, του οποίου η απουσία από την τελετή ανακήρυξης του διαδόχου έθιξε τη Θεοδώρα, που με τη σειρά της δεν ξέχασε ποτέ: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. VII, σσ. 210-211.

⁶⁵βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. VII, σ. 211.

⁶⁶Ο ίδιος μυθιστοριογράφος, αναφέρει ότι, συνήθως, το «ξεφάντωμα» της ενθρόνωσης επαναλαμβάνονταν κατά μικρά χρονικά διαστήματα, καθώς οι αυτοκράτορες τακτικά αρρώσταιναν είτε φυσικά είτε από «δολιοφθορά», ή δολοφονούνταν εξ αιτίας κάποιας συνομοσίας. Μα προς κακή τύχη των μεγαλοαστών και του απλού λαού της Πόλης, οι τρεις τελευταίοι αύγουστοι, παρέμειναν στην εξουσία επί μακρόν. Έτσι, ο Ζήνων κυβέρνησε 17 έτη, ο Αναστάσιος ο Α΄ 27, και ο Ιουστίνος 9, σε αντίθεση με προηγούμενους που κάθισαν στο θρόνο από 1 έως 4 χρόνια μόνο: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. IV, κεφ. I, σσ. 213-214.

της εορτάζουσας Πόλης, σχολίαζαν, έτρωγαν «ψημένους σπόρους ηλιοτρόπιου», προφήτευαν για τον Ιουστινιανό, ή έπλεκαν σενάρια για τη «βιογραφία της καινούργιας αυτοκράτειρας». ⁶⁷ Της Θεοδώρας με τις πολλές προηγούμενες «ιδιότητες» και το ποικίλο παρελθόν της, το οποίο, όμως, εκείνη έκλεινε τώρα οριστικά, αφήνοντας πίσω της κάθε πικρή ανάμνηση και ανοίγοντας ένα νέο και ευοίωνο κεφάλαιο στη ζωή της. ⁶⁸

Αντιδιασταλτικά με τον Προκόπιο, μα σύμφωνα με το παράδειγμα του C. Diehl, ο Κ. Θεοχάρους αναφέρει πως η τελετουργία της ενθρόνισης της Θεοδώρας ⁶⁹ και του Ιουστινιανού ⁷⁰ έγινε στον ναό της «του Θεού Σοφίας» της Βασιλεύουσας, όπου εκείνοι, ακολουθούμενοι από συγγενείς, ⁷¹ πήγαν πεζή, διαβαίνοντας με αργό βήμα τη «χαλκή Πύλη» του παλατιού και διασχίζοντας το *Forum* του Αυγουσταίου. Τη στιγμή που το αυτοκρατορικό ζεύγος εισήλθε στην εκκλησία, ο πατριάρχης Άνθιμος, ακολουθούμενος από πλήθος δεσποτών και εν μέσω χορωδιών, τους οδήγησε κοντά στο βωμό και, υπό τους ήχους μιας ορχήστρας με θρησκευτικές μελωδίες του ταλαντούχου Σύριου-Εβραίου συνθέτη Ρωμανού του Μελωδού, ⁷² τέλεσε την ακολουθία της στέψης, και τοποθέτησε στα κεφάλια τους τη «χρυσή κορώνα». ⁷³ Κατόπιν, ο αυτοκράτορας και η Αυγούστα βγήκαν έξω από τον ναό, στο «Φόρουμ του Αυγουσταίου», και με τον ήχο της «ιαχής», *Ave Caesar! Tu vincas!* που, ως

⁶⁷ Κατά τον Κ. Θεοχάρους, για τον Ιουστινιανό εικαζόταν ότι θα μείωνε τους φόρους και θα μοίραζε γη στους αγρότες, ενώ για τη Θεοδώρα, άλλοι έλεγαν ότι ήταν Περσίδα πριγκίπισσα, άλλοι ότι προερχόταν από αρχοντική γενειά της Κύπρου ή ήταν κόρη αξιωματούχου της Κωνσταντινούπολης. Δυστυχώς όμως, ακούστηκε και το «σενάριο» της «ιέρειας του μικρού θεού έρωτα»: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. IV, κεφ. I, σσ. 216-217.

⁶⁸ βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. VII, σ. 211, πρβλ. μέρ. IV, κεφ. I, σσ. 213-217, του ίδιου.

⁶⁹ Σχετικά με την προετοιμασία της Θεοδώρας για τη στέψη της ως αυτοκράτειρα, ο ίδιος ιστοριογράφος αναφέρει, ότι η ίδια κάποιες στιγμές έκλεινε τα μάτια της αδυνατώντας να πιστέψει ότι, από εκατομμύρια γυναικών σε όλο τον κόσμο, μόνο αυτή επελέγηκε για να φορέσει το πολύτιμο φόρεμα της αυγούστας των Ρωμαίων και μόνο αυτή θα κατείχε τον «τίτλο». Όσο για τη φορεσιά της, περιγράφεται ως ένα «υφαντό, πορφυρό φόρεμα», με ωμοφόριο ίδιου χρώματος, κεντημένα και τα δύο με πουλιά και συνοδευόμενα από πολύτιμα κοσμήματα, όπως ένα μεγάλο διαμάντι πάνω στο πέπλο της, πόρπη διακοσμημένη με ρουμπίνια και χρυσά «ενώτια», μεγάλα σαν αυγά περιστερών: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. IV, κεφ. I, σσ. 215-216.

⁷⁰ Ο Ιουστινιανός φορούσε χιτώνα και γλαμύδα από χονδρό, πολύτιμο και πορφυρό χρώμα, το γνωστό ως βασιλικό: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. IV, κεφ. I, σ. 218.

⁷¹ Την ώρα που το αυτοκρατορικό ζεύγος μετέβαινε στον ναό της Αγίας Σοφίας, τη Θεοδώρα ακολουθούσαν μόνο δέκα ζωστές, οι γυναίκες δηλ. της ακολουθίας της που κρατούσαν τη μακριά ουρά του χιτώνα της, και όχι η αδελφή της Κομιτώ ή οι φίλες της εταιρες, Ινδαρώ και η Μακεδονία., διότι η αυγούστα, φοβόταν μήπως αναγνωρισθούν από κάποιους πατρικούς ή και τον λαό και αποκαλυφθεί ο πρότερος βός της: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. IV, κεφ. I, σ. 218.

⁷² βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. IV, κεφ. I, σ. 219.

⁷³ βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. IV, κεφ. II, σ. 222.

έθιμο, προσφώνησε ο στρατός και ο λαός⁷⁴ στον καινούργιο καίσαρα, επέβησαν ο καθένας στο δικό του «τέθριππο άρμα», κατευθυνόμενοι, ο μεν Ιουστινιανός στο Ιερόν Παλάτιον,⁷⁵ η δε Θεοδώρα στον Ιππόδρομο. Και στο σημείο αυτό της εξιστόρησής του ο μυθιστοριογράφος, αφιερώνει ένα ολόκληρο κεφάλαιο στον «ιδιόμορφο» λαό της Κωνσταντινούπολης του 6^{ου} μ. Χ. Στους καταπιεσμένους εκείνους πολίτες, που, ενώ κατά καιρούς επαναστατούσαν από τη φτώχεια και την καταπίεση των αρχόντων τους και αιματοκυλούσαν τον ιππόδρομο με το αίμα του αυτοκράτορα, όπως στην περίπτωση του Ανδρόνικου Κομνηνού, την ημέρα της στέψης των Ιουστινιανού και Θεοδώρας, γιόρταζαν «ειρηνικά». Επί τρεις ημέρες και νύκτες, Πράσινοι και Βένετοι, έτρωγαν ψάρια, φρούτα και λαχανικά, γελούσαν, χόρευαν και μεθοκοπούσαν, προέβαιναν σε όργια και «αναίσχυντες» πράξεις⁷⁶

Επιστέγασμα της ημέρας εκείνης, της αφιερωμένης στη στέψη και στην απονομή δόξας και τιμών στον νέο αυτοκράτορα και τη σύζυγό του, απετέλεσε, κατά τον ίδιο συγγραφέα, το «συμπόσιο» που ακολούθησε στο παλάτι, στην «αίθουσα των δεκαεννέα ανακλίνδρων».⁷⁷ Εκεί, οι εκπρόσωποι όλων των θρησκευτικών δογμάτων, όπως, οι πατριάρχες Κωνσταντινουπόλεως Άνθιμος, Αλεξανδρείας Τιμόθεος καθώς και ο απεσταλμένος της Παπικής Εκκλησίας, ανώτατοι αξιωματούχοι, ύπατοι και πατρίκιοι, περίμεναν να συγχαρούν το «βασιλικό ζεύγος» και στη συνέχεια να δειπήσουν και να διασκεδάσουν μαζί τους.⁷⁸ Αξιοσημείωτο θεωρείται ότι, κατά τη διάρκεια των χορών και θεαμάτων, την ώρα που οι σαλτιμπάγκοι εκτελούσαν το νούμερό τους, αισθητή έγινε στους υπηκόους η συγκίνηση της Θεοδώρας. Ήταν η στιγμή εκείνη που η, κατά τα άλλα, «αγέρωχη»

⁷⁴βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. IV, κεφ. IV, σσ. 226-228.

⁷⁵Κατευθυνόμενος στο «Ιερόν Παλάτιον» ο αυτοκράτορας Ιουστινιανός, μοίρασε στον λαό «κόκκινα μήλα», κατά ένα παλαιό έθιμο. Έπειτα, ο ίδιος, στην «Αίθουσα του Θρόνου», δέχθηκε τις ευχές του κλήρου και των Βυζαντινών ή ξένων αξιωματούχων, μοιράζοντας και σε αυτούς από ένα μήλο και καρύδια: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. IV, κεφ. I, σ. 214, κεφ. II, σσ. 222-223.

⁷⁶Η αυτοκράτειρα, Θεοδώρα, για πρώτη και τελευταία φορά χωρίς συνοδεία και φρουρούς, διέσχισε το «πέταλο» του Ιπποδρόμου με το τέθριππο άρμα της, δηλώνοντας με αυτό τον τρόπο ότι ήταν ίση με το λαό που, εκείνος με τη σειρά του, της απεύθυνε τη φραση: «*Ave imperatrix, gratia gratiorum!*». Έπειτα, εκείνη, αφού στάθηκε ορθή στο «Κάθισμα» για να χαιρετίσει τους υπηκόους της, έναν – έναν ξεχωριστά, ανεχώρησε από το στάδιο για το παλάτι και την αίθουσα «των δέκα εννέα ανακλίντρων»: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. IV, κεφ. III, σσ. 223-224.

⁷⁷Κατά την πληροφορία του Κ. Θεοχάρους, η αίθουσα αυτή περιελάμβανε δεκαεννέα ανάκλινδρα, κατά το επικρατούν έως και τον 8^ο μ. Χ. αι. αρχαίο έθιμο, που υιοθέτησαν οι Ρωμαίοι από τους αρχαίους Έλληνες και ήθελε τους συνδαιτημόνες του αυτοκράτορα να συντρώγουν μαζί του επί ανακλιντρων. Σημειότεον, ότι την ημέρα εκείνη, τοποθετήθηκε αριστερά του Ιουστινιανού, ένα επιπλέον ανάκλινδρο για τη Θεοδώρα: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. IV, κεφ. III, σσ. 224-225.

⁷⁸βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. IV, κεφ. III, σ. 225.

αυτοκράτειρα δεν κατάφερε να συγκρατήσει τα δάκρυά της μπροστά στην ανάμνηση του «άδικοχαμένου» Ακακίου.⁷⁹

Συμπερασματικά, ο Μακεδόνας Κλέαρχος Κ. Θεοχάρους, ενστερνίσθηκε, αρκετά πιστά θα λέγαμε, όλες τις πληροφορίες του σύγχρονου της αυγούστας Θεοδώρας, χρονικογράφου του 6^{ου} μ. Χ. αι., Προκοπίου. Ταυτόχρονα, βασιζόμενος στην αξιοσημείωτη εργασία του C. Diehl, αναφορικά με τη ιστορική βιογραφία της συζύγου του Ιουστινιανού του Α΄ και υιοθετώντας το ευγενικό, ουδόλως απαξιωτικό και, καθώς πιστεύω, αμερόληπτο ύφος του βυζαντινολόγου, κατάφερε να δώσει μια μυθιστορηματική και, ίσως, χωρίς σοβαρές αποκλίσεις εξιστόρηση, σε ό,τι αφορά τη γνωριμία και σχέση της πρώην μιμάδας του Ιπποδρόμου με τον τότε διάδοχο του θρόνου, Ιουστινιανό.⁸⁰

3.3 P. Cezaretti

Ο P. Cezaretti, πιστότερος, ίσως, στον Προκόπιο από όσο ο C. Diehl και ο Κ. Θεοχάρους, αποφαίνεται ότι κατά το ταξίδι επιστροφής της Θεοδώρας από την Αλεξάνδρεια στην Κωνσταντινούπολη, «μοιραίο» ρόλο για τη μετέπειτα συνάντησή της με τον «αρχηγό των δαιμόνων», «ύπατο» Ιουστινιανό,⁸¹ δεν διεδραμάτισε μόνο η

⁷⁹Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. IV, κεφ. III, σσ. 224-226.

⁸⁰Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. I-VII, σσ. 153-211, μέρ. IV, κεφ. I-VII, σσ. 213-228, του ιδίου.

⁸¹Ο Ιουστινιανός, κατά τις εκτιμήσεις του P. Cezaretti, γεννήθηκε το 482 μ. Χ. περίπου, στο Ταυρήσιο (χωριό κοντά στη σημερινή πόλη Νις, της Σερβίας) της Ιλλυρίας, επαρχίας της αυτοκρατορίας, η οποία, από πολιτικοκοινωνικής και θρησκευτικής άποψης, επηρεαζόταν περισσότερο από την παλαιά πρωτεύουσα, τη Ρώμη, παρά από τη νέα, την Κωνσταντινούπολη. Κατά την κλασική δομή των λατινικών ονομάτων, δηλ. κατά το *nomen-όνομα*, *praenomen-προωνύμιο*, *cognomen-επώνυμο*, αρχικά αποκαλείτο Φλάβιος Πέτρος Σαββάτιος (προερχόμενος δηλ., από τον πατέρα του Σαββάτιο). Εκ των υστέρων, το 500 περίπου μ. Χ., εκλήθη στην πρωτεύουσα από τον τότε απλό στρατιωτικό και κατόπιν αρχηγό των βυζαντινών στρατευμάτων, θείο του, Ιουστίνιο, ο οποίος, «*ημιαναλφάβητος*» και «άτεκνος» όπως ήταν, φρόντισε να του δώσει την καλύτερη δυνατή μόρφωση, και στη συνέχεια, να τον υιοθετήσει. Έτσι, ο ορφανός ανηψιός του Ιουστίνου και της συζύγου του, Ευφημίας, τότε ονομαζόμενης Λουποκίνας, (όνομα, που κατά τον συγγραφέα, ενθυμίζει τη λέξη *lupanar*, δηλ. «*πορνείο*»), απέκτησε το τελευταίο του προωνύμιο, ήτοι, Ιουστινιανός, (εκ του Ιουστίνου). Όταν το 518 μ. Χ., ο Ιουστίνος είχε την «ανέλπιστη» τύχη να στεφθεί αυτοκράτορας, στη θέση του ενεννηνταχρονου καίσαρα Αναστασίου του «*δίκουρου*», ο οποίος απεβίωσε χωρίς να ορίσει διάδοχο, ο τότε τριανταεξάχρονος Ιουστινιανός, γνωστός ήδη για τις «*αναμφισβήτητες*» ικανότητες και την ευφυΐα του, ανέλαβε το ρόλο της «*κινητήριας δύναμης ολόκληρης της διοικητικής μηχανής*» του κράτους και στην ουσία συνκυβερνούσε με το θείο του: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σσ. 184-188.

«ευδαίμων» Αντιόχεια⁸² με τους επιρρεπείς, «μέχρι άνοιας», κατοίκους της στα θεάματα.⁸³ Σημαντική και σωτήρια απεδείχθηκε επίσης, η, «εν τω μεταξύ», αναθέρμανση και συνέχιση των σχέσεων της «πρώην εταίρας» με τους Βενέτους της Ανατολής.⁸⁴ Την πατρία εκείνη του Δήμου, που, όπως κάποτε προ είκοσαετίας περίπου, της έσωσε τη ζωή και στη συνέχεια στήριξε την θεατρική της καριέρα, έτσι και στην Αντιόχεια, ως κάποιος «από μηχανής Θεός» και επαληθεύοντας τα δίκτυα βοήθειας που διέθετε, την «παρέπεμψε στη «πανίσχυρη» Μακεδονία. Μια εύπορη, κατά τον P. Cezaretti, χορεύτρια της συριακής, εκείνης, πόλης, άγνωστης ως τότε στην Θεοδώρα, αλλά με κοινά σημεία την καλλιτεχνία και τη πατρία των Βενέτων, στην οποία ανήκαν και οι δύο. Μάλιστα, εικάζω προσωπικά, ότι ένας άλλος συνδετικός κρίκος μεταξύ των δύο γυναικών, υπήρξε η κοινή τους καταγωγή, εφ' όσον, αμφότερες είχαν τις ρίζες τους στη Συρία.⁸⁵

Σύμφωνα με τον Ιταλό ιστορικό, η εξ Αντιοχείας έμπιστη συνεργάτης του υπάτου Ιουστινιανού,⁸⁶ ανέλαβε την εξαντλημένη Θεοδώρα, την ενεθάρρυνε και της υποσχέθηκε τη συμμετοχή της σε «ρόλο» στο θέατρο για να «ανέλθουν» τα οικονομικά της. Επίσης, προέβλεψε ότι, εκείνη, η «παραιτημένη» ταξιδιώτισσα από την Αλεξάνδρεια, σύντομα θα αποκτούσε μεγάλη κοινωνική θέση και περιουσία, προφητεία, που, κατά τον συγγραφέα, ενισχύθηκε με την «αιφνίδια» αποκάλυψη ενός «μυστηριώδους» και «σκοτεινού» ονείρου,⁸⁷ που η ίδια η Θεοδώρα είδε στον ύπνο της και το εξιστόρησε στη «προστάτισσά» της καλλιτέχνιδα. Στο σημείο αυτό ο P. Cezaretti, ο συγγραφέας που, ίσως, περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον βιογράφο

---

⁸²Κατά την ύστερη αρχαιότητα, η «ευδαίμων» Αντιόχεια, εκτός από κέντρο του εμπορίου, θεωρείτο η πόλη της ευμάρειας και της ευζωίας, των θεαμάτων και της διασκέδασης: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VII-VIII, σσ. 171-179.

⁸³Η «έξαση» αυτή των Αντιοχέων για «θέαμα μέχρι κραιπάλης», ίσως να συνδέεται άμεσα με τους έντονους σεισμούς που «συχνότατα» τάρασσαν την πόλη: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, πρβλ. Προκοπίου, *Περί Πολέμων*, κεφ. I, σσ. 17, 37.

⁸⁴Η Θεοδώρα συνάντησε τους Βενέτους της Ανατολής, αρχικά στην Αλεξάνδρεια και μετά στην Αντιόχεια η οποία, χάρη στη βοήθεια που τότε της προσεφέρθηκε, κατόρθωσε να φθάσει «σώα» στην Κωνσταντινούπολη, το 520 ή 521 μ. Χ., περίπου: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VII, σσ. 171-172.

⁸⁵Η Μακεδονία, εύπορη χορεύτρια της Αντιοχείας, διέθετε τεράστια δύναμη, τόσο στη πατρία των Βενέτων, όσο και στο Παλάτι. Πολύ στενά συνδεδεμένη με τον ύπατο Ιουστινιανό, έπαιξε, κατά κάποιον τρόπο, τον ρόλο του «κατασκόπου» του στην επαρχία της Ανατολής. Με τον τρόπο αυτό, ο «διάδοχος» Ιουστινιανός, ο ουσιαστικός συγκυβερνήτης του θείου του, αυτοκράτορα Ιουστίνου, είχε τη δυνατότητα να γνωρίζει τα «πάντα» και συνεπώς να διοικεί, διατηρώντας τον απόλυτο έλεγχο: βλ. P. Cezaretti, κεφ. VIII, σσ. 179-180.

⁸⁶ ες τους στη Συρία: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VII, σσ 171-17, κεφ. VIII, σσ. 179-183, του ίδιου..

⁸⁷Η Θεοδώρα ονειρεύθηκε πως με την άφιξή της στην Κωνσταντινούπολη, όλα τα οικονομικά της προβλήματα θα έβρισκαν λύση, χάρη στη «συνέυρεσή» της με τον «άρχοντα των δαιμόνων», ο οποίος θα την παντρευόταν και θα της χάριζε τα πάντα: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σ. 181.

της Θεοδώρας, αναλύει και εμβαθύνει το κείμενο του ιστορικού Προκοπίου, αμφιβάλει για την ύπαρξη ενός τέτοιου ονείρου. Παρατηρεί πως, αν αυτό ίσχυε πραγματικά, τότε η, έως και τη στιγμή εκείνη, ανησυχία της μετέπειτα συζύγου του Ιουστινιανού του Α΄ κινδυνεύει να θεωρηθεί ανυπόστατη. Επίση, ο ίδιος, ισχυρίζεται πως το φαινόμενο μιας τέτοιας ψυχικής αποκάλυψης εκ μέρους της «καχύποπτης» και «μυστικοπαθούς», πάλαι ποτέ, εταίρας, δεν θα έπειθε ακόμη και τον πλέον απλο^{1/2}κό αναγνώστη. Έτσι, ο P. Cezaretti, αναφερόμενος στον «ονειρικό μονόλογο» της Θεοδώρας του Προκοπίου, καταλήγει στο συμπέρασμα πως, ίσως, αποτελεί την λογοτεχνικά κοσμημένη αφήγηση του πραγματικού γεγονότος της συμπαράστασης των Βενέτων στη Θεοδώρα, με επίλογο τη συνάντησή της με τον «άρχοντα» Ιουστινιανό.⁸⁸ Όσο για τη συνέχιση του παρόντος κειμένου, η Μακεδονία, αφού πρώτα έστειλε στον Ιουστινιανό επιπρόσθετες θετικές συστάσεις για την «άξια» βοήθειας και θερμή οπαδό των Βενέτων, Θεοδώρα, κατόπιν παρέδωσε στην ίδια έναν τυλιγμένο πάπυρο, επιταγή του πεπρωμένου,⁸⁹ σφραγισμένο με βουλοκέρι και φέροντα το «*αποτύπωμα του δακτυλιδιού*» της. Έτσι, με τη νέα αυτή και απρόσμενα «θετική» εξέλιξη των γεγονότων, επιταχύνθηκε κατά πολύ το ταξίδι του «νόστου»⁹⁰ της Θεοδώρας, η οποία, μεταμορφωμένη πνευματικά και θεολογικά⁹¹ και έπειτα από μακρά απουσία, αξιώθηκε να ξαναντικρύσει την Πόλη και τις ακτές του Βοσπόρου.⁹²

⁸⁸P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σσ. 181-182.

⁸⁹βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σσ. 182-183.

⁹⁰Κατά τη διάρκεια του πλου της από Αντιόχεια σε Κωνσταντινούπολη, η Θεοδώρα περιόρισε κατά πολύ τις προγραμματισμένες εμφανίσεις της σε θέατρα πόλεων, όπως Ταρσός, Σελεύκεια, Αττάλεια, Μίλητος, Έφεσος, Σμύρνη, μεγάλα κέντρα του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού της Μ. Ασίας, και, κατά τους ύστερους χρόνους, σημαντικές εστίες του χριστιανισμού. Επίσης, εξ αιτίας κάποιας φήμης που αναφέρει ότι η Θεοδώρα, κατά την επιστροφή της, «έτυχε βοήθειας» του Αρσενίου, ενός Παλαιστίνιου Σαμαρείτη, ο συγγραφέας σχολιάζει, ότι ίσως, η «ευσεβής» μετέπειτα αυτοκράτειρα, επισκέφθηκε και την Παλαιστίνη, για να προσκυνήσει στον τάφο του Ιησού Χριστού: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σσ. 183-184.

⁹¹Αν και πολλοί υποστηρίζουν ότι η «θεαματική» μεταμόρφωση της Θεοδώρας οφείλεται απλά και μόνο σε μονοφυσικό «*θρησκευτικό προσηλυτισμό*», ο P. Cezaretti διαφωνεί και, κατά την άποψή του, η αλλαγή αυτή είναι απόρροια μιας «*εσωτερικής αποκάλυψης*». Μιας βαθύτερης ανάγκης να ξεφύγει από το σκότος της άγνοιας και μέσω του χριστιανισμού, της θεολογίας και της φιλοσοφίας να λυτρωθεί: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VII, σσ. 158-169.

⁹²Η Θεοδώρα, παρά την «*διακαή*» επιθυμία της για κάθαρση και λύτρωση, εν τούτοις, είχε προ καιρού συνειδητοποιήσει, πως το «*πορτραίτο*» της αγίας, θα αποτελούσε για την ίδια μια παράμετρο «*υπερβολής*». Με την πεποίθηση αυτή, δεν ακολούθησε την ακραία οδό του «*αναχωρητισμού*». Της πλήρους δηλαδή αποχής της από τα «*κοινά*», κατά το παράδειγμα του πρώτου ερημίτη στην αιγυπτιακή έρημο, αγίου Αντανίου, της αγίας Μαρίας της Αιγυπτίας, της ασκήτισσας Υπατίας ή και της συμπατριώτισσάς της, πρώην εταίρας και μετέπειτα οσίας Καισαρείας. Όμως, ούτε και επέλεξε το «*ράσο*» της μοναχής. Αν και για εκείνη η Αλεξάνδρεια σήμαινε την χριστιανική διδασκαλία, τη μύηση στον Λόγο του Χριστού και Θεού και τη μετάνοια, μέσω της «*πατρικής*» προστασίας του πατριάρχη Τιμοθέου και της θεολογικής λάμψης του Σεβήρου, των δύο «*αερών*» μορφών που, ως φάροι, πάντα θα την καθοδηγούσαν, η Θεοδώρα, όπως κάποτε η μητέρα της, παρέμεινε πιστή στη «*θηλυκή φύση*» της

Για την επιστροφή της Θεοδώρας στη Βασιλεύουσα, υπάρχουν πολλές εκδοχές, όπως αυτή του Βυζαντινού Μεσαίωνα, που αναφέρει πως η πρώην «καλλιτέχνις», ως «αγνώριστη» και ταπεινή, πλέον, υφάντρα, εγκαταστάθηκε σε ένα μικρό σπίτι στην άκρη της Πόλης⁹³ και εξασφάλιζε τα «προς το ζειν», γνέθοντας στη ρόκα. Η ύπαρξη, όμως, του «ρομαντικού» αυτού σεναρίου, που, σαφώς, θα προσμετρούσε «θετικά» στην «πάνσεπτη» εικόνα, που ο ίδιος ο θρύλος της προσέδωσε, σύντομα κατερρίφθηκε, διότι αναφερόταν σε άλλη αυτοκράτειρα, τη Θεοδώρα του 9^{ου} μ. Χ. αι.⁹⁴ Πάντως, σύμφωνα με τον P. Cezaretti, η «ασκήτισσα», πρώην εταίρα, έφθασε στην Κωνσταντινούπολη το 520/521 μ. Χ., περίπου, βαρύθυμη, αλλά ταυτόχρονα συγκροτημένη και με αυτοπεποίθηση. Με παντελή έλλειψη ματαιοδοξίας και φιλαρέσκειας, η «μεταμελημένη» Θεοδώρα ξεκίνησε μια ζωή απλή και «συντηρητική», επανασυνδεόμενη μόνο με την οικογένειά της, τις αδελφές της, Κομητώ και Αναστασία, αλλά και την «ιδιαίτερα» προσφιλή σε αυτήν, φατρία των Βενέτων. Η «νέα» Θεοδώρα, παρά τη νεαρόν της ηλικίας της, με διαφορετικούς, όμως, πνευματικούς ορίζοντες, νέες ηθικές αξίες και «επαναπροσδιορισμένες τις βασικές αρχές της»,⁹⁵ απέφευγε συστηματικά τα συμπόσια, τις θεατρικές παραστάσεις και παντομίμες, ή τις παλιές της «καλλιτεχνικές» συναναστροφές, πράγματα που κάποτε απολάμβανε. Τουναντίον, την ευχαριστούσε η μελέτη θεολογικών κειμένων, αλλά και η τακτική της αλληλογραφία με τους «πιστούς» φίλους της, της Αντιοχείας, καθώς και τους πνευματικούς της πατέρες, τον Πατριάρχη Αλεξανδρείας, Τιμόθεο και τον πρώην Αντιοχείας, πεφωτισμένο θεολόγο, Σεβήρο.⁹⁶ Ταυτόχρονα αυξανόταν, ολοένα και περισσότερο, το ενδιαφέρον της για την «πιθανή» συνάντησή της με τον ύπατο Ιουστινιανό. Η εμπειρία της με τον εκατόνταρχο, Εκήβολο, παρότι, τελικά, απεδείχθηκε «ολέθρια» δυσάρεστη και καταστροφική, εν τούτοις, αντί να την αποθαρρύνει, την εμψύχωνε να προσμένει ένα «δώρο Θεού», κατά την ετυμολογία

και απέπλευσε από την πόλη του Αλεξάνδρου: P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VII, σσ. 166-172, κεφ. VIII, σσ. 179-184.

⁹³Το οίκημα αυτό, γνωστό ως «σπίτι της αυτοκράτειρας Θεοδώρας», πιθανολογείται ότι απετέλεσε τα θεμέλια του ιερού ναού του αγίου Παντελεήμονος στην Κωνσταντινούπολη: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σσ. 195-196.

⁹⁴P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σ. 196, πρβλ. R. Janin, *La géographie ecclésiastique de l'empire byzantin*, I, *Le siège, de Constantinople et le patriarcat oecuménique*, III, *Les églises et les monastères*, σ. 387 κ.ε.

⁹⁵Ο P. Cezaretti σημειώνει, πως, παρά τη θεαματική «μετάλλαξη» της «αλεξανδρινής» Θεοδώρας, σε ένα νέο, καθαρό και άμεμπτο «προφίλ», ο Προκόπιος, αδιάλλακτος, άλλοτε σιωπά, ή, ακόμη χειρότερα, άλλοτε επιμένει σε «απαξιοτική» σκιαγράφηση του ήθους και του χαρακτήρα της μεταμελημένης πρώην «μυιάδας». Έτσι, όχι μόνο ο σύγχρονός της, Καισαρέας ιστορικός, αλλά και οι εκκλησιαστικοί συγγραφείς, υπό την επήρεια, ίσως, του Προκοπίου, «αστόχαστα», την αποκαλούν Εύα, Δαλιδά, αλλά και Ηρωδιάδα: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σσ. 172-173. [εικ. 16].

⁹⁶P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σσ. 195-196.

του ονόματός της, «adeodata». Μια αναμονή που δεν άργησε να δικαιωθεί και επιβραβευθεί, με την «απρόσμενα» ταχεία όσο και θετική έκβαση της «μοιραίας» συνάντησής της, με τον «ισχυρό» διάδοχο και μετέπειτα «τελευταίο Ρωμαίο αυτοκράτορα στο θρόνο»⁹⁷ του Βυζαντίου, Ιουστινιανό.⁹⁸

Στην εξιστόρηση του P. Cezaretti, η Θεοδώρα, «άψογα» ενδεδυμένη και καλλωπισμένη, υπό την επίβλεψη και επιμέλεια της αδελφής της Κομιτώς, μεταφέρθηκε με φορείο⁹⁹ στο Ανάκτορο του Ορμίσδα.¹⁰⁰ Εκεί, σε κάποιον προθάλαμο και προσμένοντας να δει τον «σχυρό» άνδρα που εργαζόταν πίσω από το «velum», γνώριζε ότι έπρεπε να υποδυθεί, με ιδιαίτερη μάλιστα επιτυχία, έναν ακόμη ρόλο. Αυτόν, που θα την καθιστούσε ικανή να «πλανέψει» τον «*άρχοντα των δαιμόνων*»,¹⁰¹ ώστε στη συνέχεια εκείνος, βάσει των προβλέψεων και χρησμών του παρελθόντος,¹⁰² να της προσφέρει πλούτο και «απεριόριστη δύναμη», «όπερ» και συνέβη. Ο ώριμος, σίγουρος για τον εαυτό του, προνομιούχος ανηψιός του καίσαρα, Ιουστινιανός,¹⁰³ γεμάτος υγεία, ζωντάνια, όμως, και «αρκετή» έπαρση,¹⁰⁴ προ της

⁹⁷G. Ostrogorsky, *Storia dell'Impero Bizantino*, μετφρ. σ. 66.

⁹⁸Περί το 521 μ. Χ., ο Ιουστινιανός, ήδη σαράντα ετών, βρισκόταν στο μεσουράνημα της καριέρας του. Το «έμβλημα» του συνιστούσαν σε μια μόνο λέξη: restitution-ανασύσταση- ανασυγκρότηση δηλαδή. του κράτους, βασισμένη σε ένα πρόγραμμα ευρύτερου ορίζοντα, όπως, επανάκτηση όλης της μεσογείου για την αυτοκρατορία, «επαναδημιουργία» της αρχαίας πρωτεύουσας, της Ρώμης στην Κωνσταντινούπολη, αλλά και «*απόλυτη αφοσίωση*» των πολιτών στην «*απόλυτη εξουσία*» του μονάρχη τους, καθώς και «*θρησκευτικός απολυταρχισμός*». Αυτές οι παράμετροι, σε συνδυασμό με τη σύνταξη νέων νόμων, βάσει της τεράστιας νομοθετικής κληρονομιάς των Ρωμαίων, αποτελούσαν μέρος του προγράμματος εξουσίας του ιδίου, «*ξμα τ'Α στένει του*». Συγχρόνως με την επαγγελματική καταξίωση και την προετοιμασία του για μελλοντική διακυβέρνηση της χώρας, ο Ιουστινιανός γιόρτασε την πρώτη του «*υπατεία*», τιμητικό αξίωμα που του δόθηκε στη θέση του κενού του υπάτου Βιταλιανού, τον οποίο εκείνος, ως επίορκος, εφόνευσε μέσα στο παλάτι και παρά τις εγγυήσεις ασφάλειας που του παρείχε: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σσ. 172-173, 184 -187, 188-193, 195-196.

⁹⁹Κατά την εθιμοτυπία της εποχής, κάθε αξιοπρεπής και ανώτερης τάξης βυζαντινός, χρησιμοποιούσε για τη μεταφορά του, φορείο, που βασταζόταν από οκτώ τουλάχιστον δούλους: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σ. 197. [εικ. 19].

¹⁰⁰Το Ανάκτορο του Ορμίσδα, δηλ. η «*μυθική κατοικία*» του διαδόχου του θρόνου, Ιουστινιανού, με θέα την Προποντίδα, πήρε το όνομά του από κάποιον Πέρση πρίγκηπα, ο οποίος, διωγμένος, κατέφυγε στην Πόλη τον 14^ο μ. Χ. αι.: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σ. 185.

¹⁰¹Στο συμβολικό όνειρο που η Θεοδώρα εκμυστηρεύθηκε στη Μακεδονία, κατά την παραμονή της στην Αντιόχεια, αναφέρεται ότι, αμέσως μετά την άφιξή της στη Βασιλεύουσα, η πρώην μιμάδα, κόρη του Ακακίου, θα παντρευόταν τον «*άρχοντα των δαιμόνων*»: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σ. 181.

¹⁰²Όπως οι άλλοι βιογράφοι, έτσι και ο P. Cezaretti δεν παραλείπει να αναφερθεί σε όνειρα και χρησμούς για τη Θεοδώρα και τη μελλοντική της ζωή, όπως και σε προφητείες, δεισιδαιμονίες, ή επεξηγήσεις αστρολογικών φαινομένων, χαρακτηριστικά στοιχεία μιας εποχής, πλήρους από «*δήθεν*» μεσσίες: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σσ. 176-177.

¹⁰³Ο Ιουστινιανός, άτομο αεικίνητο και πολυπράγμον, δεν διέθετε χρόνο ούτε για ύπνο, ενώ, από διαιτητικής άποψης, αναφέρεται ότι τρεφόταν με «*ωμά λαχανικά και νερό*», ώστε να διατηρεί την πνευματική διάγνεια και σωματική του ευρωστία. Ακμαίος, ευπαρουσίαστος και με «*ρόδινη*» όψη, πιθανολογείται από τους ειδικούς, ως ο κάτοχος της κεφαλής εκ πορφυρίτου, η οποία φυλάσσεται στον ναό του Αγίου Μάρκου της Βενετίας: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. 8, σ.184. [εικ. 17].

θέας της νεαρής αυτής κοπέλας που θα μπορούσε να ήταν κόρη του, έχασε τον νου του από το «κάλλος» της. Στον ήχο της φωνής της θαρρούσε πως είχε μπροστά του όχι την «ασήμαντη» ηθοποιό, αλλά μια Θεοδώρα, «από Θεού δεδομένη», ή αλλιώς την νέα «*Ελένη της Οικουμένης*». Αδιάφορος στην πραγματικότητα για τη συστατική επιστολή της Μακεδονίας, ο ύπατος, αρχικά, υπέβαλε στη «νιόφερτη» ταξιδιώτισσα διάφορες τυπικές ερωτήσεις στα ελληνικά, γλώσσα που εκείνη προτιμούσε. Έπειτα, ο ίδιος, συνέχισε με φιλοφρονήσεις σχετικά με τις γνώσεις και τη γλωσσική της ευχέρεια, μέχρις ότου κάποια στιγμή και ξαφνικά, κατά την άποψη του Ιταλού ιστορικού, η συνομιλία άλλαξε μορφή. Οι σύνθετες προτάσεις έγιναν, σταδιακά, απλές, έπειτα λέξεις, ώσπου κατέληξαν σε επιφωνήματα «ερωτικής συνεύρεσης». Ο «ερωτόπληκτος» Ιουστινιανός, μη μπορώντας να αντισταθεί στις «χάρεις» και στη «γοητεία» της *infamis*, «επονείδιστης» Θεοδώρας, «έρμαιο» τελικά του πάθους του, πολύ σύντομα αγνόησε «αρχές» και «ηθικούς κανόνες» και έσπευσε να αναζητήσει την «ερωτική αγκάλη» της έμπειρης εταίρας.¹⁰⁵

Πέραν της κοινής, με τους άλλους βιογράφους, τοποθέτησής του σχετικά με το «άμετρο», ίσως, «απερίγραπτο» συναίσθημα του διαδόχου του θρόνου μιας «αχανούς» αυτοκρατορίας προς την «κόρη του Ιπποδρόμου», πιστεύω, ότι ο P. Cezaretti συμπληρώνει στο κείμενό του τον προβληματισμό και τα σχόλια, τόσο του ιδίου, όσο και του τότε περιβάλλοντος του «θρυλικού ζεύγους», καθώς και όλου του βυζαντινού λαού. Έτσι, κατά το «Σωτήριον» έτος 522 μ. Χ. περίπου, ο Ιουστινιανός, που ήδη διήνυε το τεσσαρακοστό έτος της ηλικίας του, από υπεύθυνος ενήλικας είχε μεταμορφωθεί σε ερωτευμένο» έφηβο. Ο P. Cezaretti σχολιάζει ότι η αδιαφορία του Ιουστινιανού απέναντι σε κάθε αρνητική, «εν προκειμένω», κριτική των πολιτών για τα «ανείπωτα» «καμώματά» του, αλλά και η περιφρόνησή του στους κανόνες εθυμοτυπίας του Παλατιού, προκαλούσαν την αγανάκτηση των οικείων του, των άλλων αξιωματούχων και, εν γένει, του περιβάλλοντός του, που τον μεμφόταν για την

---

¹⁰⁴ Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι, ο ίδιος ο Ιουστινιανός, με τις χειρονομίες του, την επιμονή του να έχει πάντα την τελευταία λέξη, τη διαρκή προβολή του «εγώ» του, επεδίωκε να τονίζει την υψηλή του υπόσταση, προσωπική και θεσμική. Το ιδίωμα αυτό του χαρακτήρα του, τονίζεται από τον Δάντη, τον 14^ο αι. Μ. Χ., με την περίφημη φράση: «Καίσαρ μουν και εγμαι Γγώ ὕΙουστινιανός»: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σσ. 194 -195, πρβλ. Dante Alighieri, *Paradiso*, V. I, σ. 10.

¹⁰⁵ Ο Ιουστινιανός, αν και απεκάλεσε τη Θεοδώρα «πραγματική κυρία της ελληνικής γλώσσας», εν τούτοις, από την πρώτη τους, ήδη, συνάντηση, τον συνεπήρε η ολόδροση «νιότη» και η «απαράμιλλα» θελκτική της εμφάνιση. Έτσι, λησμονώντας, τελείως, κάθε πρόεπουσα εγκράτεια και τον απαιτούμενο σεβασμό προς την άγνωστή του, έως τότε, βυζαντινή υπήκοο, προέβη, με απροκάλυπτη βιάσύνη, σε ερωτική συνουσία μαζί της: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σσ. 176-177, 181, 184-185, 197-201.

«σκανδαλώδη» συμπεριφορά του, την ασυμβίβαστη με την «παροιμιώδη» προηγούμενη σοβαρότητα και εγκράτεια, του αγέρωχου, υπερόπτη και *auctoritas*¹⁰⁶, υπάτου.¹⁰⁷ Ο Ιταλός βυζαντινολόγος αποφαίνεται ότι, με ορόσημο το παραπάνω χρονικό διάστημα, κανείς από τους κατοίκους της Πόλης δεν θα μπορούσε να φαντασθεί τον «πασίγνωστο» Ιουστινιανό, τον τόσο εργατικό και «άτεγκτο» στις αρχές του, να αναπαύεται διεξάγοντας και όχι μόνο με λόγια, «παρορμητικούς, ευχάριστους διαλόγους» με τη Θεοδώρα. Κατά τον τρόπο αυτό, για την επίλυση του πολύπλοκου αυτού γρίφου, κάποια από τα αίτια αναζητήθηκαν, πρώτον, στην ευρεία ποικιλία «ιδιαιτέρων» και «πρωτότυπων τεχνικών» ερωτικής σμίξης που κατείχε η «κόρη του Ιπποδρόμου». Ακολούθησαν η μαγεία, τα διάφορα φίλτρα και τα δηλητήρια, που η Θεοδώρα, γνώριζε πολύ καλά να χρησιμοποιεί προκειμένου να φέρνει κοντά της τους άνδρες, όπως, επίσης, και η κοινή ταπεινή καταγωγή, τόσο του πρώην Ιλλυριού χωρικού, όσο και της κόρης του πτωχού αρκτοτρόφου, Αρκαδίου, κατά το «Άμοιος Άμοίβ Αεμ πελάζει».¹⁰⁸

Εμβαθύνοντας, ίσως, περισσότερο απο τους τρεις προηγούμενους συγγραφείς στη «θυελλώδη» σχέση Θεοδώρας-Ιουστινιανού, ο P. Cezaretti, αρχικά, εστιάζει το ενδιαφέρον του στην «αψυχολόγητη» συμπεριφορά και τις «απρόβλεπτες», κατά την τότε κοινή γνώμη, αντιδράσεις του «ερωτευμένου» υπάτου, αναφορικά με την «από Θεού δεδομένη» εκλεκτή της ψυχής του. Έτσι, ο συγγραφέας παρατηρεί πως κανείς από τους επικριτές του Ιουστινιανού δεν έλαβε υπόψη τον ιδιόρρυθμο χαρακτήρα και τις πραγματικές ανάγκες εκείνου. Ουδείς σκέφθηκε πως, αυτός, ο «χαρισματικός» ύπατος, που «είχε τα πάντα», ήθελε κάτι παραπάνω από μια «αγνή», καλής οικογενείας σύντροφο. Δεν επεδίωκε τις εύκολες λύσεις. Επιζητούσε τη διαφορετικότητα και τη βρήκε. Την εντόπισε στη Θεοδώρα, την «αγέρωχη», όμως,

---

¹⁰⁶Χαρακτηρίζοντας τον Ιουστινιανό ως *auctoritas*, ο P. Cezaretti, αναφέρεται στην «αυτοπεποίθηση» του «εν δυνάμει» ισχυρού άρχοντα, που, αδιαφορώντας για τη γνώμη των άλλων, αξιολογούσε γεγονότα και καταστάσεις κατά την ιδική του αποκλειστικά κρίση. Έτσι, όταν, για παράδειγμα, το συνολικό κόστος της εορτής της πρώτης του υπατείας, με τα συμπόσια, δωρεές και αγώνες που έγιναν προς τέρψη του λαού, έφθασε το ποσό των 288.000 χρυσών σολδίων περίπου, εκείνος, παρέμεινε ατάραχος. Τα 2.000 κιλά χρυσού, δηλ. το 1,25% των κρατικών αποθεμάτων, τα οποία συγκεντρώθηκαν σε χρονικό διάστημα 30 ετών, αλλά ξοδεύθηκαν σε μια «ολονύκτια» διασκέδαση, ουδόλως τον απησχόλησαν: βλ P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σσ. 193-194.

¹⁰⁷P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σσ 193-194, κεφ. IX, σσ. 202-203.

¹⁰⁸Το «ολέθριο» της σχέσης Θεοδώρας-Ιουστινιανού, απεδίδετο από πολλούς, εν μέρει, στην αμφοτέρων κατώτατη κοινωνική τάξη. Δια τούτο και κάποιοι, θέλοντας να προκαθορίσουν τα χειρότερα, έλεγαν: «Άμοιος ζμοίβ Αεμ πελάζει», Ομηρική φράση, που κατέληξε ως παροιμία: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σ. 199, κεφ. IX, σ. 202, πρβλ. Ομήρου, *Οδύσσεια*, ρ. 218.

ταυτόχρονα «ανυπεράσπιστη φύση» την άξια στήριξης και προστασίας, κατά τη γνώμη του, τόσο της ίδιας, όσο και της οικογένειάς της. Τη διέκρινε στην άλλοτε μιμάδα. Τον θηλυκό και πολυτάξιδο αυτό «*Οδυσσέα*», που, με τη σοφία και εμπειρία που απεκόμισε από τα τόσα παθήματα της ταραχώδους ζωής της, τον βοήθησε να ισοροπήσει και να δει τα τυχόν προβλήματα του «δημόσιου βίου», από μια άλλη οπτική γωνία, καθαρότερη αλλά, έως τότε, άγνωστη σε αυτόν. Μόνο μια γυναίκα επιβεβαίωνε και ενίσχυε την αρρενωπή φύση του Ιουστινιανού, ενώ, παράλληλα του υπεδείκνυε τον τρόπο να ταυτισθεί με το «ίνδαλμά» του,¹⁰⁹ τον σοφό βασιλέα Σολομώντα,¹¹⁰ και, στη συνέχεια να γίνει ένας «πραγματικός» *vir romanus*. Ήταν η Θεοδώρα, η μετέπειτα αυτοκράτειρα.¹¹¹

Μια ταυτόχρονη εστίαση στη Θεοδώρα από τον ίδιο ιστορικό και παρά τους διάφορους ισχυρισμούς, ότι ο «καιροσκοπισμός και φόβος» από την πλευρά της, υπήρξαν τα κίνητρα, που, σκόπιμα, την οδήγησαν στην «απρόσμενη» σχέση της με τον διάδοχο, μας ωθεί σε παράλληλη απόρροια και άλλων απόψεων σχετικά με την κόρη του Ακακίου¹¹² Έτσι, ίσως «όλως παραδόξως», καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως, μόλις η κάποτε «αμαρτάνουσα» εταίρα συνειδητοποίησε την «ανέλπιστα» ευνοϊκή της μοίρα, άλλαξε ριζικά. Είχε υποφέρει πολύ κατά τη διάρκεια της προηγούμενης ζωής της και τώρα, μπροστά στον τίτλο της *domina*, «κυρίας», σχεδόν αμέσως της *πατρικίας*, με διακρίσεις και «εξαιρετική» οικονομική επιφάνεια¹¹³ και,

¹⁰⁹βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σσ. 199-200.

¹¹⁰Ο P. Cezaretti αναφέρει πως ο Ιουστινιανός, στο έλεος πλέον της Θεοδώρας, στις ιδιαίτερες στιγμές εκκλήρωσης των συναισθημάτων του, της απήγγελε στίχους του βασιλέα Σολομώντα και κυρίως το «*Άσμα Ασμάτων*»: *Φιλησάτω με Από φιλημάτων στόματος αζτού,*

Άτι Αγαθοί μαστοί σου Ἐπέρ ο»νον.

Ε²σήνεγκέ με Ἄ βασιλεύς ε²ς τό ταμιεῖον αζτοῦ.

ἸΑγαλλιασόμεθα καμ εζφρανθῶμεν Τν σοι».

Στο σημείο αυτό, αξίζει να σημειωθεί πως, εκτός της ορθόδοξης ερμηνείας των ανωτέρω στίχων που αφορά την ένωση της Εκκλησίας με τον Ιησού Χριστό, ο ύπατος Ιουστινιανός, απεκάλυψε στην «ερωμένη» του και μια άλλη ερμηνεία του ίδιου κειμένου, στην οποία περιγράφεται η «σωματική ένωση» του Σολομώντα με τη σύζυγό του Σαλομίτα, κόρη του μονάρχη της Αιγύπτου: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VIII, σσ. 200-201, πρβλ. Σολομώντος, *Άσμα ασμάτων*, στιχ. 1,2 1,4 1,5.

¹¹¹Βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 202-205.

¹¹²Το προφητικό όνειρο της Θεοδώρα, στην Αλεξάνδρεια, απέβηκε πραγματικότητα. Η αγωνία για το μέλλον της, επιτέλους, καταλάγιασε και, η ίδια, με αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία εγκαταστάθηκε στο Ανάκτορο του Ορμίσδα, αδιαφορώντας για τα, εις βάρος της, σχόλια. Η υποκριτική ικανότητα της «θησοποιού», εκείνη την ημέρα στον προθάλαμο του γραφείου του Ιουστινιανού, εξελίχθηκε σε «θρίαμβο»: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 202-203.

¹¹³«δύναμιν τοίνυν Τζαισίαν τιν? καμ χρήματα Ἰπικῶς μεγάλα περιβάλεσθαι_ Θεοδώρα... καμ χρήματα πάντα τ« Τρωμέν” χαρίζεσθαι. Τγίνετό τε □ πολιτεία τοῦ Ἰνρωτος τοῦ ἔδε «Ἐπέκκαυμα». Εδώ, ο P. Cezaretti, συμφωνώντας με τον Προκόπιο, μας παραπέμπει στο κείμενο του αρχαίου ιστορικού, επιθυμώντας να τονίσει ότι ο Ιουστινιανός, από την αρχή της γνωριμίας του με τη Θεοδώρα, την

τελικά, στο εγγύς μέλλον της αυτοκράτειρας, από επιπόλαιη μιμάδα, μετετράπηκε σε εγκρατές, σοβαρά σκεπτόμενο άτομο. Πάντα, δίπλα στα όνειρά της για πλούτο, πολυτελείς κατοικίες και υπηρέτες, υπήρχε η επιθυμία της για δόξα και εξουσία,¹¹⁴ ευκαιρία, η οποία της δινόταν «αφειδώς» δίπλα στον Ιουστινιανό. Γεγονός που η Θεοδώρα εκτίμησε και με ευγνωμοσύνη και «βαθιά» συναισθήματα τίμησε τον σύντροφό της, τον μετέπειτα «ισχυρό» αυτοκράτορα. Επί είκοσι έξι έτη, όσο δηλαδή η διάρκεια της σχετικά σύντομης ζωής της, τον σεβάστηκε τόσο, ώστε κανείς από τους βιογράφους της, μήτε καν ο εμπαθής προς εκείνη Προκόπιος, δεν «τόλμησαν» να προσκόψουν τίποτε εναντίον της.¹¹⁵

Ενώ και στο κείμενο αυτό η εμφάνιση της Θεοδώρας συμπίπτει σε ωραιότητα με αυτήν που περιγράφεται από τον Προκόπιο, C. Diehl, K. Θεοχάρους, καθώς και από άλλους συγγραφείς – βιογράφους της, εν τούτοις, από τον ιταλό βυζαντινολόγο, προστίθεται το στοιχείο της «έντονα συνοφρυωμένης έκφρασης» και φιλυποψίας της.¹¹⁶ Ο P. Cezaretti, παρατηρώντας, ίσως από πορτραίτα και εικόνες, το πολλάκις παραγμένο και ανυπόμονο βλέμμα της σύνευνης του Ιουστινιανού, προβληματίζεται. Θεωρεί απορίας άξιον, πώς, άτομα έξυπνα, ψύχραιμα και μεθοδικά, όπως το ζεύγος Θεοδώρας-Ιουστινιανού, δεν κατάφερναν να διατηρήσουν τον αυτοέλεγχο και την γαλήνια έκφραση που χαρακτήριζε τους ηγεμόνες, παρά με έντονες εκφράσεις του προσώπου τους, έκδηλη ανυπομονησία και ανεξέλεγκτες χειρονομίες, δημιουργούσαν υποψίες και σχολιάζονταν από τους υπηκόους τους. Έτσι, αντιπαραβάλλοντας τα πορτραίτα του «υπερκινητικού» ανηψιού του αυτοκράτορα Ιουστίνου και της «συνοφρυωμένης» συμβίας του, με αυτό του καίσαρα Κωνσταντίου, υιού του Μ. Κωνσταντίνου, γνωστού για το μόνιμα γαλήνιο πρόσωπό του με την αταραξία ενός αγάλματος, συνειδητοποιούμε τη «χαοτική» διαφορά μεταξύ ανάκτων. Αυτών με την βασιλική καταγωγή στους οποίους δικαιωματικά ανήκει ο θρόνος και εκείνων, των

εγκατέστησε στο ανάκτορό του ως *domina*. Το γεγονός αυτό σηματοδότησε στους κατοίκους της Κωνσταντινούπολης, όχι μόνο τη σοβαρότητα αυτής της σχέσης, αλλά και τον κίνδυνο του οικονομικού ξεπεσμού που ελόχευε για την αυτοκρατορία: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 204-205, πρβλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ. VI, κεφ. IX, πργφ. 31-32, σ. 112.

¹¹⁴Ο Ιταλός ιστορικός σχολιάζει, πως η ανάγκη της Θεοδώρας για εξουσία, ήταν «βαθιά» τόσο που, συχνά, η ίδια, κατά τη διάρκεια της βασιλείας τους, ερχόταν σε έντονη προστριβή με τον αυτοκράτορα σύζυγό της, προκειμένου να διατηρήσει τα ηνία της διακυβέρνησής τους: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σ. 204.

¹¹⁵βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 203-205.

¹¹⁶Μετά τις πολλές «δεινές εμπειρίες» της και ιδιαίτερα εκείνη με τον Εκήβολο, η Θεοδώρα, αλλαγμένη και δυνατή, φρόντιζε πάντα να φυλάγεται και να μην εκμυστηρεύεται τίποτε σε κανέναν: P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 208, 209.

τυχάρπαστων, που, «ελλείψει» κληρονόμου του θρόνου και ανεξάρτητα από την ταπεινή τους καταγωγή, ανήλθαν στην ανώτατη βαθμίδα εξουσίας.¹¹⁷ Καθώς το περιβάλλον του Παλατιού διχάζεται ανάμεσα στο παρελθόν και το κάλλος της πρώην ταλαντούχου θεατρίνας,¹¹⁸ ο ίδιος απορεί για την απουσία κάθε ελεγχόμενης ηρεμίας και προσποιητής γαλήνης από το πρόσωπό της,¹¹⁹ αν και, ταυτόχρονα, αμφιβάλλει για την έλλειψη υποκριτικής της δεινότητας.¹²⁰ Στη συνέχεια ο συγγραφέας, μάλλον επιτιμητικά και ακολουθώντας το «στυλ» του Προκοπίου, χαρακτηρίζει την «Πατρικία» Θεοδώρα μάλλον «*αυθαίρετα*» τυχερή,¹²¹ ίσως, ακατάλληλη για τη βασιλική πορφύρα, αλλά και το πιο σημαντικό, την προσδιορίζει ως «*τα πλείστα*» απέχουσα από το πολύτιμο, για μια «ιδανική «άνασσα», πρότυπο.¹²² Αυτό, της

¹¹⁷βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 206-208, πρβλ. Αμμιανού Μακελλίνου, *Historiae*, τόμ. XVI, κεφ. X, πργφ. 10.

¹¹⁸Η νέα, ταπεινής κοινωνικής τάξης και, πρότερον, αμφίβολης ηθικής, πατρικία Θεοδώρα, ήταν φυσικό να προκαλέσει, την περιέργεια, αλλά και την αποδοκιμασία των Βυζαντινών, Τη συνέκριναν, μάλλον κακόβουλα, είτε με την ηλικιωμένη, για πολλούς «ανυπόληπτη», θεία του Ιουστινιανού, αυτοκράτειρα Ευφημία, ή με την αξιοσέβαστη και «επιφανή» ευεργέτιδα της εποχής εκείνης, την Ιουλιανή Ανικία. Αντιπαράθεση, με μοναδικό κίνητρο, κυρίως των παλατινών, να καταφανεί η κατωτερότητα και ακαταλληλότητα της «ερωμένης» του διαδόχου του θρόνου για τον ρόλο της μετέπειτα αυγούστας: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σ. 206.

¹¹⁹Ο P. Cezaretti, πέρα από την απορία του για την προβληματισμένη και, πολλάκις, «κατηφή» έκφραση της Θεοδώρας μπροστά στα άτομα που την περιέβαλαν, παράλληλα, δικαιολογεί τη στάση της ως άμυνα, δική της αλλά και του συντρόφου της, ενώπιον κάποιας απειλής, ή ακόμη και συνομωσίας εναντίον τους: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 208-209.

¹²⁰Η αδυναμία της αποφασιστικής και αυτοκυριαρχημένης Θεοδώρας να διατηρεί την ψυχραιμία της και να αποκρύπτει τις οιεσδήποτε σκέψεις και συναισθήματά της σε κάθε περίπτωση, εκπλήσσει τον Ιταλό ιστορικό, τόσο, ώστε σε κάποια σημεία του κειμένου του, υποχρεούται να αφήσει αναπάντητα ερωτηματικά, σχετικά με την προσωπικότητα της μετέπειτα «οσίας» αυτοκράτειρας: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σ. 206.

¹²¹Σε «*αυθαίρετη εύνοια της τύχης*» αποδίδει το φαινόμενο της, «απίστευτα» ταχείας, ανόδου της Θεοδώρας στο βασιλικό αξίωμα, ο Ιταλός συγγραφέας και με τη φράση: «*σ' αυτό που ονομάζουμε τύχη ακριβώς επειδή δεν το κατανοούμε*», μας παραπέμπει στο αρχαίο κείμενο του Προκοπίου: «*οίτως Cρα οCκ Ανθρώπων βουλας Αλλ' τ' Τκ θεοῦ ἄπο πρ'υτανεύεται τ' Ανθρώπεια, Αἲ δ'Ζ τήν εσώθασι καλεν Cνθρωποι, οCκ εσδότες Ἄτου δ'Ζ Χνεκα τ'άτγ πρόεισι τ' ζυμβαίνοντα π'ερ αCτοῖς Νύδηλα γίνεται*»: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σ. 208, πρβλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ. VI, κεφ. IV, πργφ. 44, σ. 54, πρβλ. Προκοπίου, *Περί Πολέμων*, τόμ. VIII, κεφ. 12, πργφ. 34.

¹²²Ενώ η έλλειψη χειρονομιών καθώς και η ατάραχη, κυρίως ελεγχόμενη στάση των ηγεμόνων του Βυζαντίου, θεωρούνταν ένα από τα σημαντικότερα προσόντα τους, εν τούτοις, η Θεοδώρα, με την εμφανή σε όλους συνοφρύωση του προσώπου της, αλλά και τις, σχεδόν, σπασμωδικές της κινήσεις, «καθίστατο» υβριστική, θα έλεγε κανείς, σε θεσμούς, σχετικούς με την τότε αυστηρή εθιμοτυπία του Παλατιού. Τα ίδια με εκείνη δυσμενή σχόλια, προκαλούσε και ο Ιουστινιανός, ο οποίος, σύμφωνα με τις φήμες, βημάτιζε στους διαδρόμους του ανακτόρου και πάντα κατά τις ώρες «κοινής ησυχίας». Τελικά, η «ανεπίτρεπτη» αυτή συμπεριφορά του ζεύγους, διήγειρε, όχι μόνο την οργή των πολιτών, αλλά και την πεποίθησή τους, ότι, με αυτόν τον τρόπο, κατελύονταν «*αρχαία ιδανικά*». Έτσι, πολλοί κατέληξαν να αμφιβάλλουν, αν τα δύο, πλέον πολυσυζητημένα πρόσωπα, του υπάτου Ιουστινιανού και της πατρικίας Θεοδώρας, ήσαν πράγματικά άξια, ώστε να λαξευθούν σε μάρμαρο, ή και να γίνουν «μακροβιότεροι του ορειχάλκου»: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 206-208, πρβλ. Ορατίου, *Ωδαί*, αρχ. κείμ., τόμ. III, κεφ. 30, πργφ. 1.

αυτοκυριαρχίας και «στω½κισμού στο Θρόνο».¹²³ αυτοκρατορικό» πλεονέκτημα, που εκείνη, σε αντίθεση μάλιστα με άλλους «χαρισματικούς» βασιλείς, περιφρονούσε.¹²⁴

Παρακολουθώντας προσεκτικά την αφηγηματική πορεία του Ιταλού βυζαντινολόγου πάνω στα ίχνη της «μυθικής» προσωπικής ζωής της Θεοδώρας και του «αχώριστου» συντρόφου της, Ιουστινιανού, για μια ακόμη φορά εντυπωσιάζεται κανείς με την, ίσως, «απίστευτα» ταχεία και θετική της εξέλιξη. Σε συνέχεια της «ύποπτα» άνετης εισόδου της στο Παλάτι, η πρώην εταίρα, αφού πρώτα επέβαλε σε όλους την παρουσία της, κατόπιν βίωσε, ως οικοδέσποινα πλέον του ανακτόρου «Ορμίσδα» του εραστή της, μια, πρωτόγνωρα για εκείνη, ασφαλή και ανέμελη χρονική περίοδο. Σύμφωνα με την ιστορία του P. Cezaretti, τη σχεδόν παρόμοια με αυτές του C. Diehl και του K. Θεοχάρους, όμως, για ακόμη μια φορά ταυτιζόμενη με εκείνη του Προκοπίου, η Θεοδώρα, όχι μόνο ανακάλυψε, αλλά, ήδη, διέβαινε τον δρόμο της επιτυχίας. της. Άφοβη και πλήρης αυτοπεποίθησης, δέχθηκε με ευγνωμοσύνη το απρόσμενο «θείο δώρο» της σχέσης της με τον ισχυρό και «περιζήτητο» διάδοχο του Θρόνου, Ιουστινιανό και, βασιζόμενη στην αδιαφιλονίκητη αφοσίωσή του, εργαζόταν, ήδη, για την εκπλήρωση των στόχων της. Στο σημείο αυτό, θεωρώ πως ο P. Cezaretti, με την αναφορά του στην εκπλήρωση των στόχων της Θεοδώρας, επιδιώκει να μας μεταφέρει στο θλιβερό παρελθόν της, με τις άθλιες συναναστροφές της δευτερότοκης κόρης του αρκτοτρόφου Ακακίου και την ανορθόδοξη διαπαιδαγώγηση της. Τότε μόνο, όπως πιστεύει ο συγγραφέας, θα μπορούσαμε να κατανοήσουμε αυτή την ασύλληπτη αλλαγή της ζωής της, αλλά και να συγκρίνουμε τον «πάλαι ποτέ» πνιγηρό της περίγυρο με την νέα της πολυτελή κατοικία, η οποία της παρείχε τέτοια ασφάλεια, «όσο αυτή ενός οστράκου που προστατεύει το μαργαριτάρι που περικλείει μέσα του».¹²⁵

Σε συνέχεια της εξιστόρησής του σχετικά με την «άξιας λόγου» κοινή ζωή της Θεοδώρας και του Ιουστινιανού, ο P. Cezaretti, διεξοδικότερος του Προκοπίου, του C. Diehl και του K. Θεοχάρους όπως ήδη προαναφέραμε, ισχυρίζεται πως ήταν περίπου 523-524 μ. Χ., όταν οι δύο ερωτικοί σύντροφοι, με την αίσθηση της δύναμης

¹²³Φράση, αποδιδόμενη στον Ρωμαίο αυτοκράτορα, Μάρκο Αυρήλιο, γνωστό για τον «μνημιώδη» του στω½κισμό: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 206-207, πρβλ. Μάρκου Αυρηλίου, *Απομνημονεύματα*, τόμ. XI, κεφ. 12.

¹²⁴P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 206, 208-209.

¹²⁵P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σ. 211.

που μόνο θεοί μπορούν να κατέχουν,¹²⁶ απελάμβαναν μια ανέμελη περίοδο μνηστείας. Στο σημείο αυτό ο Ιταλός ιστορικός, στην προσπάθειά του να περιγράψει τη «σχέση πάθους» που είχε κατακυριεύσει το ζεύγος Θεοδώρας και Ιουστινιανού, προσθέτει πως «κάθε νέος, λαβωμένος από τα βέλη του φτερωτού έρωτα, αισθάνεται και εκείνος, ωσάν θεός, έτοιμος να πάει οπουδήποτε, πετώντας». Εν τω μεταξύ, την ίδια εποχή η αυτοκράτειρα Ευφημία,¹²⁷ ασθένησε και πέθανε, ενώ, η απώλειά της, οδυνηρή για τον σύζυγό της Ιουστίνου, ήταν ταυτόχρονα λύτρωση και «εξ ουρανού» δώρο για την ταπεινή πρώην μιμάδα. Σχεδόν αμέσως και μάλλον υπό πίεση, ο ανήμπορος καίσαρας Ιουστίνος θέσπισε τον *Περί γάμου*¹²⁸ νόμο, συνταγμένο από τον ίδιο του τον ανηψιό.¹²⁹ Έτσι, σύμφωνα με τον P. Cezaretti, η εικοσιτετράχρονη Θεοδώρα, η «ιδιαιτέρα» αφοσιωμένη¹³⁰ σύντροφος και συγκυβερνήτρια¹³¹ του διαδόχου Ιουστινιανού, έγινε όχι μόνο κοινωνικά αποδεκτή, ως επίσημη μέλλουσα σύζυγός του, αλλά και υπό «νομική πλέον αιγίδα».¹³² Μάλιστα, ο ίδιος συγγραφέας σχολιάζει, πως η νομοθετική αυτή ρύθμιση επέφερε την κατάργηση της «περιθωριοποίησης» και, ίσως, ταξικής ανισότητας. Τακτοποιήθηκε τότε, όχι μόνο το

¹²⁶βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σ. 211.

¹²⁷βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ 210-211, 213.[εικ. 21].

¹²⁸Ο *Περί Γάμου* νόμος, υπήρξε μια «ιστορικά παράδοξη» παρέμβαση στην τότε ισχύουσα διάταξη, που απαγόρευε τους γάμους μεταξύ γυναικών κατώτερης τάξης και, ιδιαίτερα, ηθοποιών, με άνδρες, υψηλής κοινωνικής θέσης. Το νέο νομοσχέδιο, συνταγμένο από τον ίδιο τον Ιουστινιανό, με σκοπό την επίλυση του προβλήματος της μιμάδας «ερωμένης» του, Θεοδώρας, προωθήθηκε με άμεση προτεραιότητα και κάλυπτε την περίπτωση των καλλιτεχνίδων οι οποίες, αφού μεταμελήθηκαν, ακολούθησαν τον έντιμο και αξιοπρεπή τρόπο του «ε□ ζ\ν». Η συγκεκριμένη κατηγορία γυναικών, αλλά και τα τέκνα που είχαν αποκτήσει προ της «ανάληψής» των, αναξαρτήτως φύλου, είχαν, σύμφωνα με την προποποίηση, το δικαίωμα να συνάψουν γάμο με άτομα που διέθεταν υψηλή θέση και αξίωμα και με μόνο όρο την έγκαιρη εξασφάλιση της αυτοκρατορικής συναίνεσης. Επιπρόσθετα, όσες εκ των ηθοποιών αυτών διέθεταν τιμητικό τίτλο, τότε δεν υπήρχε και η υποχρέωση έκκλησής τους προς τον καίσαρα: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σ. 213, πρβλ. Codex Iustinianus, *Περί Γάμου*, τόμ. V., κεφ. IV, πργφ. 23.

¹²⁹βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 215, 219.

¹³⁰«Δεν έκαμαν τίποτε ο ένας χωρίς τον άλλο», καταγράφει ο P. Cezaretti αναφερόμενος στην πίστη και αφοσίωση της Θεοδώρας προς τον Ιουστινιανό, ενώ, ταυτόχρονα, θεωρεί μια τέτοια δήλωση μάλλον παράδοξη, λόγω των, εμφανώς, διαφορετικών επιλογών τους. Την επίμονη, δηλ., προτίμηση εκείνου για τη Ρώμη και τη δύση, σε αντιπαραβολή με την ανατολίτικη νοοτροπία και ανατροφή, της, ίσως, Σύριας σε καταγωγή, κόρης του σαλτιμπάγκου Ακακίου. Δια τους ανωτέρω λόγους, ο Ιταλός συγγραφέας καταλήγει, στην σχεδόν απίθανη εκδοχή της ύπαρξης μακρών και σύνθετων λεκτικά συνομιλιών, μεταξύ του ζεύγους, Θεοδώρας και Ιουστινιανού, όπως, αντίθετα, οραματίζεται στο ψυχολογικό του πορτραίτο, ο Harold Lamb: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 224-225, πρβλ. Harold Lamb, *Theodora and the emperor*, σ. 75 κ.ε.

¹³¹Ενώ η Θεοδώρα απείχε από τη διαχείριση νομοθετικών και αμυντικών θεμάτων, εν τούτοις, η εμπειρία και γνώση της για τη σωστή εκτίμηση ατόμων και γεγονότων, απέβησαν «εξαιρετικά» χρήσιμες για τη διατήρηση της εξουσίας από τον Ιουστινιανό. Έχοντας ως έμβλημά της τις λέξεις, «τακτική, πρακτική, εμπειρία, άμεσο όραμα», πρώτα φρόντισε να εξαλείψει με μεθοδικότητα, κάθε απειλή προώθησης άλλου διαδόχου στο θρόνο, από τον γηραιό καίσαρα Ιουστίνου και να επιβεβαιώσει τη θέση του συντρόφου της: P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 223-226

¹³²P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 209-211, 213, 215-216, 219, 223-226.

προσωπικό πρόβλημα της Θεοδώρας, αλλά μαζί της ευεργετήθηκαν η κόρη της,¹³³ όπως και κάποια άτομα του στενού της περιβάλλοντος.¹³⁴ Όμως, παράλληλα μια τέτοια καινοτομία, πέρα από την οποιαδήποτε «φιλόδοξη» ανασυγκρότηση που επεδίωκε, κατέλυσε δόγματα και θεσμούς, προκαλώντας ταυτόχρονα ένα κλίμα τόσο ασταθές, όσο και το «στυλ» τέχνης της εποχής εκείνης που «παράπαιε» στην προσπάθειά του να «συμβιβάσει τα ασυμβίβαστα».¹³⁵ Όλα αυτά συνέβαιναν τον 6^ο μ. Χ. αι., εποχή της ύστερης αρχαιότητας. Σε μια περίοδο κοινωνικής δυναμικής και συνύπαρξης της άσκησης επαγγελματιών «αμφίβολης» ηθικής, «ελευθεριότητας» και χριστιανικής μεταμέλειας. Στο ύστερο χρονικό διάστημα προ του Μεσαίωνα,¹³⁶ όταν στο Βυζάντιο, σε μια τραγική ειρωνεία της Ιστορίας και επί αυτοκρατορίας του Ιουστινιανού¹³⁷ ο θρόνος με την «πορφύρα» κατήντησαν τόσο ευτελή, ώστε να μεταβιβάζονται, αβίαστα και άστοχα σε αμόρφωτους, δούλους, ή και εταίρες, με μόνους όρους την ύπαρξη βασιλικής συναίνεσης και άφεσης αμαρτιών από ανώτατο ιεράρχη.¹³⁸

Η νέα εκκίνηση της Θεοδώρας, στα δρώμενα πλέον της προετοιμασίας της για την εξουσία, χαρακτηριζόταν από χλιδή και μεγαλοπρέπεια, τόσο αναφορικά με την

¹³³Η κόρη της Θεοδώρας, ή κατ' άλλους το «μητρικό της παραστράτημα», οκτώ με δέκα περίπου ετών το 523-524 μ. Χ., υπήρξε ένα από τα βασικά προσχήματα της θείας του Ιουστινιανού, Ευφημίας, για την αποτροπή του γάμου του με τη Θεοδώρα. Εκείνος, όχι μόνο δεν έδωσε σημασία στις κατηγορίες της αυτοκράτειρας, σχετικά με την ηθική της πρώην μιμάδας, αλλά, θεωρώντας το «νόθο» παιδί ως δείγμα γονιμότητας της μνηστής του, το δέχθηκε κοντά του, αναλαμβάνοντας ο ίδιος την ανατροφή του. Αργότερα, όταν το κορίτσι μεγάλωσε, παντρεύτηκε έναν επιφανή νέο, γνωστής οικογένειας της Πόλης: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 209-210, 216.

¹³⁴Η Κομιτώ, ηθοποιός και μεγαλύτερη αδελφή της της Θεοδώρας, περί το 528 ή 529, παντρεύτηκε τον στρατηγό Σίττα. Επίσης, οι φίλες και πρώην συνάδελφοι της κόρης του Ακακίου, Ινδαρώ, Χρυσομαλλώ, η «αμφιλεγόμενη» Αντωνίνα και άλλες, είτε πραγματοποίησαν παρεμφερείς γάμους, είτε προήχθησαν σε συνεργάτιδες της άνασσας Θεοδώρας, βοηθώντας την στην άσκηση πολιτικής εξουσίας προς κατακραυγή των συνετών υπηκόων: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σ. 216.

¹³⁵P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 216-217, πρβλ. E. Kinzinger, *L' Arte Bizantina. Correnti Stilistiche nell' Arte Mediterranea dal III al VII Secolo*, σ. 95.

¹³⁶Ο P. Cezaretti δηλώνει ότι οι ερωτικές παρεμβάσεις, αλλά και νομικές παραβιάσεις του Ιουστινιανού, με μόνο σκοπό την ικανοποίηση των φιλοδοξιών της «ερωμένης» του, Θεοδώρας, έγιναν με προδιαγραφές σύντομης διαρκείας και λίγο πριν από τον Μεσαίωνα. Τη διάδοχο εποχή της αρχαιότητας, που, απαγορεύοντας θέρμες, θέατρα, όπως, ακόμη και την ελάχιστη προβολή του ανθρώπινου σώματος σε κοινή θέα, σύντομα θα αντικαθιστούσε τους ειδωλολατρικούς ναούς και κάθε οικοδόμημα πολιτισμού ή διασκέδασης, με κατασκευές, αστηρά προκαθορισμένες προς εξυπηρέτηση της αστηρής, άκαμπτης χριστιανικής θρησκείας και της στρατιωτικής θωράκισης: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 213-215.

Οίδιος συγγραφέας μας εξιστορεί την, ήδη, γνωστή χαοτική κατάσταση, ασυδοσίας, ένοπλης βίας και πλήρους ατιμωρησίας που επικρατούσε στη χώρα, από την αρχή ακόμη της διακυβέρνησης του Ιουστινιανού, ως συναυτοκράτορα του γηραιού Ιουστίνου: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 211-213.

¹³⁸P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 209-216.

καθημερινή της φροντίδα και εμφάνιση,¹³⁹ όσο και με την εθιμοτυπική τελετουργία. Εν τω μεταξύ προετοιμαζόταν και ο γάμος της, συνισταμένη όλων της των στόχων, όταν, σύμφωνα με μια αφηγηματική διαφοροποίηση του P. Cezaretti, το γεγονός διεκόπη από την αιφνίδια και επίπονη ασθένεια¹⁴⁰ του «μελλονύμφου» Ιουστινιανού, που, εξ αιτίας της σοβαρότητας της κατάστασής του, παρέμεινε κλινήρης επί μακρόν και απέχοντας από τα καθήκοντά του. Όταν τελικά ο ύπατος ανέρρωσε, ίσως, με τη βοήθεια ενός γνωστού θεραπευτή, του Σαμψών,¹⁴¹ τότε, εκτός του προβλήματος της στειρότητας που του προσέδωσε η περιπέτεια της υγείας του, βρέθηκε επίσης εκτεθειμένος έναντι στον αυτοκράτορα θείο του Ιουστίνου. Αιτία υπήρξε η σύλληψη των επιλέκτων του, «στασιαστών Βενέτων»,¹⁴² καθώς και το σοβαρό πρόβλημα αποσταθεροποίησης της χώρας από τον ίδιο τον Ιουστινιανό, γεγονός που οδήγησε σε εναντίον του «κίνημα» από τις «αρχές της παραδοσιακής διοίκησης της Πόλης» και υπό τον γηραιό, αλλά «θιγμένο» καίσαρα.¹⁴³

Υποστηρίζεται από τον ίδιο συγγραφέα, ότι η ανυπαρξία πηγών σχετικά με τον τόπο και χρόνο του γάμου της Θεοδώρας και του Ιουστινιανού, οφείλεται, ίσως, σε μια απλή και εξ ίσου αθόρυβη τελετή, περί το 525 μ. Χ, προς αποφυγή αντιπαραθέσεων ή και πρόκλησης του ηλικιωμένου Ιουστίνου, ο οποίος, μόνος πλέον και περιθωριοποιημένος, ένοιωθε, απειλητικά σχεδόν, την επερχόμενη αντικατάστασή του στο θρόνο. Έτσι, η πρώην ηθοποιός και πρώτη διδάξασα της τέχνης του «*tableau-bibán*» στα θέατρα της Κωνσταντινούπολης, από απλή πατρικία, περιήλθε στην προνομιακή θέση της μέλλουσας αυτοκράτειρας,¹⁴⁴ αλλά και της μοναδικής, κατά

---

¹³⁹Η Θεοδώρα, έπειτα από παρατεταμένη αισθητική φροντίδα και με τη συνοδεία των «ζωστών», έμπιστων γυναικών της ακολουθίας της, των βοηθών και των θεραπεινίδων, στέκεται «αγέρωχη», έως την ολοκλήρωση της ένδυσής της με τη βαρύτιμη φορεσιά και του στολισμού της με πολύτιμα, χρυσά κοσμήματα: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σ. 218.

¹⁴⁰Περί το 524 μ. Χ., ο Ιουστινιανός προσβλήθηκε, μάλλον, από «ορχίτιδα», ασθένεια, η οποία στην ηλικία του, των σαράντα και πλέον ετών, προκαλούσε βέβαιη στείρωση. Τότε, εκείνος και η Θεοδώρα, αντιμέτωποι με μια τέτοια προοπτική, ικέτευαν τη μοίρα τους για την ποθητή ίαση, ή αναζητούσαν φυλακτά και διάφορα υγρά γητέματα: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σ. 219.

¹⁴¹Πρόκειται για τον άγιο Συμεών, τον θεραπευτή: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σ.219. & *Acta Sanctorum, Iunii*, V, σ. 267, 5 κ.ε.

¹⁴²Έχει γραφεί ότι ο αξιωματούχος για την επιβολή της τάξης στην Κωνσταντινούπολη και υπεύθυνος για την τιμωρία των επιλέκτων από τον Ιουστινιανό, «ακραίων» Βενέτων, εξηναγκάστη να ζητήσει ασυλία από την εκκλησία, ώστε να διασωθεί από το μένος του θεραπευμένου και οργίλου, Ιουστινιανού: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 219-220.

¹⁴³P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 218-220.

¹⁴⁴Κατά τον P. Cezaretti, η προνοητική Θεοδώρα, συστηματικά, με «απόλυτη» εχεμύθεια και έχοντας πλήρη έλεγχο των καταστάσεων, κατάφερε να εξουδετερώσει και τον παραμικρό κίνδυνο που ελόχευε για τη διατήρηση της εξουσίας από τον Ιουστινιανό. Τοιουτοτρόπως, εκείνη και ο νοβελίσσιμος

τους βιογράφους της, γυναίκας, που ευλογήθηκε από τους πατριάρχες, Αλεξανδρείας Τιμόθεο, Ρώμης Ιωάννη Α΄ και Κωνσταντινούπολης Επιφάνειο.¹⁴⁵ Όσο για το γεγονός της στέψης του ζεύγους των διαδόχων του θρόνου, Ιουστινιανού και Θεοδώρας, το τελετουργικό μέρος άρχισε μια Μεγάλη Παρασκευή, την 1^η του Απρίλη, «εν έτει» 527 μ. Χ., όταν στην αίθουσα του «Τρικλίνου» του Ιερού Παλατίου, συγκεντρώθηκαν τα μέλη της Συγκλήτου και της Συνόδου και ανεκήρυξαν τον νέο αυτοκράτορα. Στη συνέχεια και έπειτα από την επιβαλλόμενη αγρύπνια και νηστεία των ανάκτων, η κυρίως τελετή έγινε την Κυριακή, 4 Απριλίου, 527 μ. Χ., ημέρα Πάσχα ανάτασης, «υπό» τον «θείο» Ιουστίνο ή τον Πατριάρχη. Το γεγονός, είναι πιθανό να έλαβε χώρα σε κάποια αίθουσα του Ιερού Παλατίου, «υπό το φως των κεριών» και όχι στον ιερό ναό της Του Θεού Σοφίας, με «μεγαλείο» και πατριαρχικές πομπές, από την αρχαία βασιλική έως και τον Ιππόδρομο, ως εικάζεται από ορισμένους ιστορικούς.¹⁴⁶ Στην πραγματικότητα, σύμφωνα με υπεύθυνο μελετητή,¹⁴⁷ ουδείς γνωρίζει με βεβαιότητα, τον κυρίως τόπο διεξαγωγής του μεγάλου εκείνου συμβάντος. Μιας νέας βασιλείας, που έμμελε να σφραγίσει, επί τριάντα οκτώ περίπου έτη,¹⁴⁸ τη μοίρα του λαού μιας μεγάλης αυτοκρατορίας, εκτεινόμενης από την έρημο του Ευφράτη, την Κύπρο και τη βόρεια Αφρική, μέχρι το Δυρράχιο της Αδριατικής, τη Ρώμη και ακόμη βορειότερα.¹⁴⁹

Πιστεύω, ότι στο κεφάλαιο αυτό ο P. Cezaretti, αρχικά, τονίζει το είδος της ζωής που επέλεξε η Θεοδώρα, αμέσως μετά την εγκατάστασή της στην Βασιλεύουσα. Προτίθεται να προβάλλει και να επιβεβαιώσει την αντίθεση με τον προηγούμενο «έκλυτον βίον» της, αλλά και συγχρόνως να εξάρει την αναγέννηση και μεταστροφή, της, κάποτε επιπόλαιας και επιρρεπούς σε ανόσιες πράξεις, ηθοποιού, σε υποδειγματική «πνευματική» κόρη των ισόβιων φίλων της, ιεραρχών, Τιμοθέου και Σεβήρου. Κατόπιν, αναφορικά με την περιγραφή και έκβαση της πρώτης γνωριμίας Θεοδώρας-Ιουστινιανού, διακρίνουμε μια, ίσως, «ικανή» ταύτιση του Ιταλού

σύντροφός της, δεν είχαν καμία αμφιβολία για την προσεχή τους ενθρόνιση: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 223-224.

¹⁴⁵βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σ. 222.

¹⁴⁶Η 4^η Απριλίου 527 μ. Χ., καταγράφεται από κάποιους βιογράφους, ως ημέρα της καλύτερης ερμηνείας της Θεοδώρας: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σ. 229, πρβλ. R. Browning, *Justinian and Theodora*, σελ. 69.

¹⁴⁷βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σ. 229, πρβλ. G. Ravagnani, *La Corte di Giustiniano*, σελ. 48.

¹⁴⁸Η θητεία του Ιουστινιανού και της Θεοδώρας, υπήρξε μακρά. Εκείνης μέχρι τον Ιούνιο του 548 μ. Χ., ενώ του συντρόφου της, έως και το 565 μ. Χ., οπότε και απέθανε, σε ηλικία ογδόντα τριών περίπου ετών: P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. XVII, XVIII, επίλ., σσ. 480, 510-511.

¹⁴⁹P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. IX, σσ. 218-229.

βυζαντινολόγου, με το αυστηρό «στυλ» του Προκοπίου, χωρίς, ευτυχώς, ίχνος ληβελλογραφίας. Προσωπικά, έχω την άποψη πως η συγκεκριμένη αφήγηση, αν και περίπου όμοια με αυτές των άλλων συγγραφέων, εν τούτοις στα «καίρια» σημεία της διαφέρει ουσιαστικά. Εκεί, η, κάπως, ανορθόδοξη και ραγδαία εξελισσόμενη συνάντηση του διαδόχου-υπάτου με την, «άρτι αφιχθείσα» από την Αλεξάνδρεια, Θεοδώρα, μας προδιαθέτει αρνητικά. Η τολμηρή εικόνα, που ωθούμεθα να φανταστούμε, απέχει αρκετά από τη «σεπτή» εικόνα της μετά-αλεξανδρινής ασκήτισσας-υφάντριας και πρώην εταίρας. Τέλος, από τα παραπάνω καθώς και τα μετέπειτα στοιχεία που μας παραχωρεί ο ίδιος μελετητής, μας δίδεται η δυνατότητα να σκιαγραφήσουμε καθαρότερα την «από Θεού δεδομένη», σύνευνη του Ιουστινιανού. Την Θεοδώρα, ως οντότητα και προσωπικότητα.¹⁵⁰

3. 4 G. Rachet

Ο G. Rachet, αρκετά ευθυγραμμισμένος με τις απόψεις των προηγούμενων ιστορικών και συγγραφέων της Θεοδώρας, αλλά και, συγχρόνως, κάπως διαφοροποιημένος ως προς κάποια γεγονότα και περιγραφές, αποφαινεται πως η πρώτη συνάντηση Θεοδώρας και Ιουστινιανού έγινε κατά τη διάρκεια της θείας λειτουργίας, σε μια από τις μονές της Πόλης. Εκείνη, συνοδευόμενη από την μικρότερη αδελφή της, Αναστασία και τον «σιλεντιάριο»¹⁵¹ του Ιερού Παλατίου, Παύλο,¹⁵² πήγε για να ακούσει τα κοντάκια του Σύριου ιερέα και ταλαντούχου μουσικού Ρωμανού, του επωνομαζόμενου *Μελωδού*. Εκεί, σύμφωνα πάντα με την λεπτομερειακή εξιστόρηση του μυθιστοριογράφου, η «χαρισματική» μίμος, γνωστή για την «αναμφίβολα» ωραία της εμφάνιση, την ευφυία και καλλιέργειά της, προσόντα «εντυπωσιακά» σε μια εταίρα, όχι μόνο μαγνητίσθηκε από το επίμονα διερευνητικό βλέμμα του,¹⁵³ τότε,

¹⁵⁰P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. I, σσ. 17, 37, κεφ. VII, VIII, IX, σσ. 171-229, 480, 510-511.

¹⁵¹Οι σιλεντιάριοι, συνολικά τριάντα, ήσαν υπεύθυνοι για την τήρηση της τάξης του Ιερού Παλατίου, όπως και για την επικράτηση ηρεμίας την ώρα της εισόδου του καίσαρα στον Θρόνο: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XIII, σ. 93.

¹⁵²Ο Παύλος, επιστήθιος φίλος και ένας από τους πολυάριθμους «εραστές» της Θεοδώρας, ήταν γιος ενός «καλλιεργημένου χριστιανού», πατρικίου, «ευκατάστατου» εμπόρου, και κατόχου μεγάλων εκτάσεων γης στην Ελλάδα και Μ. Ασία. Σπουδαστής της Νομικής Σχολής του Καπιτωλίου, δηλ. του Πανεπιστημίου της Κωνσταντινούπολης, ο Παύλος, διήγε πολυτελή βίο, καθώς, μετά το θάνατο του πατέρα του, έγινε κληρονόμος μιας, διόλου ευκαταφρόνητης, περιουσίας: G. Rachet, *θεοδώρα*, κεφ. I, σσ. 15, 21-22.

¹⁵³Ο G. Rachet, στο σημείο αυτό, εμμένει στην εντονότητα του βλέμματος του Ιουστινιανού προς τη Θεοδώρα, θεωρώντας το γεγονός «παράξενο» και, ίσως, προκαλούμενο από τη μοίρα: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XX, σσ. 222-225

σπαθαρίου της φρουράς του αυτοκράτορα Αναστασίου, αλλά ταυτόχρονα γοητεύθηκε από το άψογο παρουσιαστικό του.¹⁵⁴

Σύμφωνα με τον G. Rachet, σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, ακολούθησε μια εξ ίσου τυχαία συνέντευξη του μετέπειτα αυτοκρατορικού ζεύγους Θεοδώρας-Ιουστινιανού, αυτή τη φορά στη «Μαγναύρα»,¹⁵⁵ την απέραντη και πολυτελή αίθουσα στον κήπο του Ιερού Παλατίου, προορισμένη κυρίως για την υποδοχή ξένων αντιπροσωπειών, απεσταλμένων των άλλων βασιλέων και ηγεμόνων. Η επίσημη τελετή είχε ήδη αρχίσει, με τη διάσημη «πεπλοφορούσα» Θεοδώρα¹⁵⁶ να την παρακολουθεί από έναν εξώστη των βασιλικών ανακτόρων, όταν εκείνη, έκπληκτη, ανεγνώρισε την αιτία της τότε ταραχής της στον ναό, κατά τη διάρκεια των ψαλμοδιών του Ρωμανού-τον ίδιο, άγνωστό της «σχολάριο», να παρίσταται δίπλα στον θρόνο μαζί με άλλους διατεταγμένους αξιωματούχους. Από τον ίδιο συγγραφέα σχολιάζονται τα αμφίρροπα συναισθήματα, χαράς, έξαψης, προσμονής, αμηχανίας, δισταγμού και νευρικότητας που, επί αρκετή ώρα, διακατείχαν τη «μυιάδα», προκαλώντας ταυτόχρονα την εσωτερική πάλη του εαυτού της με κάποιους «διακαείς πόθους» και παρορμήσεις της. Ωσπου, τελικά, η ανατολίτισσα, δεισιδαίμων, Θεοδώρα υπετάχθηκε στο ένστικτό της και παραμερίζοντας το πέπλο από το πρόσωπό της, αποκαλύφθηκε στον «άγνωστο» Ιουστινιανό, ώστε, αυτός να την αναγνωρίσει και να της «χαρίσει» το παράξενα βαθύ του βλέμμα. Αμηχανία, περιέργεια και «κρυφός πόθος», δύνανται, κατά τον G. Rachet, να χαρακτηρισθούν τα «απροσδιόριστα» συναισθήματα που κατέκλυζαν τη Θεοδώρα απλά και μόνο με τη θέα του άγνωστου άνδρα.¹⁵⁷

¹⁵⁴Κατά την πρώτη συνάντηση της Θεοδώρας με τον Ιουστινιανό στην ιστορία του G. Rachet, ο τότε σπαθάριος παρουσιάζεται ως ένας άνδρας, γύρω στα τριάντα, ευειδής, με «αγέρωχο παράστημα», ανοιχτόχρωμη και όχι «ροδαλή» επιδερμίδα, σύμφωνα με τη γνώμη των άλλων συγγραφέων, καλοφτιαγμένο πρόσωπο, ωραίο στόμα, μεγάλα μάτια, «τοξωτά φρύδια», και καστανά, μπουκλωτά μαλλιά, εν αντιθέσει με την κοκκινωπή κόμμη και μούσι που του αποδίδουν συνήθως οι ιστορικοί και βιογράφοι του: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XV, σ. 223.

¹⁵⁵Τη φορά αυτή, ο αυτοκράτορας Αναστάσιος θα δεχόταν τους πρεσβευτές του Πέρση βασιλέα, Σασσανίδη Καβάδη, του επωνομαζόμενου, «αδελφού του Ήλιου», «μεγάλου βασιλέα των Περσών» και «ηγεμόνα της Μηδίας, Ασσυρίας, Μεσοποταμίας, Αραβίας, Βακτριανής, Σογδιανής και της Αραχωσίας»: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XX, σσ. 308-309.

¹⁵⁶Ο φίλος της Θεοδώρας, Παύλος, την είχε προσκαλέσει σε μια τελετή στο Ιερόν Παλάτιον, με τη δεσμεύση, όμως, να καλύψουν τα πρόσωπά τους με πέπλο, για να μη αναγνωρισθούν από πολίτες ή αυλικούς. Διότι, παρά τις κάποιες ελαφρύνσεις από τον αυτοκράτορα, σχετικά με το «ανόσιο» και «ατιμωτικό» επάγγελμα των ηθοποιών, εν τούτοις, εξακολουθούσε να υφίσταται ρητά απαγορευμένη η προσέλευση καλλιτεχνιδων στο Ιερόν Παλάτιον: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XX, σσ. 300-301.

¹⁵⁷βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XX, σσ. 309-310, πρβλ. J. A. S. Evans, *The Age of Justinian*, κεφ. II, σσ. 96-99.

Ήταν, κατά τον ίδιο μυθιστοριογράφο, οι εορτές των «Καλενδών» του Ιανουαρίου,¹⁵⁸ του έτους 520 μ. Χ., περίπου, παραμονές Χριστουγέννων, όταν η Θεοδώρα, πρώην «ερωμένη» του «αρματοδρόμου» Πορφυρίου, του Παύλου, πλούσιου σιλεντιαρίου, του Υπατίου, ανηψιού του αυτοκράτορα Αναστασίου και πιθανολογούμενου διαδόχου του θρόνου, του Προκοπίου, φοιτητή Νομικής και εκκολαπτόμενου ιστορικού, αλλά και νυν σύντροφος του «εξαιρετικά» ευκατάστατου Άραβα εισαγωγέα μπαχαρικών, Ισάφ,¹⁵⁹ επισκέφθηκε τους διαννούμενους φίλους της, Ιωάννη Στοβαίο,¹⁶⁰ φιλόσοφο-μαθηματικό και Ιωάννη Λαυρέντιο ή Λυδό, φιλόσοφο-αστρολόγο,¹⁶¹ στην οικία του πρώτου. Εκεί, σαν από παρέμβαση της μοίρας, ή από μια «περίεργη» συγκυρία, κατά την άποψη πάντα του G. Rachet, η «διακεκριμένη» εταίρα ξανασυνάντησε και, αυτή τη φορά, γνώρισε ουσιαστικά τον φίλο του Λαυρεντίου, Ιουστινιανό.¹⁶² Μόνο τότε το μυστήριο του «αγνώστου», καθώς και ο γρίφος της ταυτότητας του ανηψιού του, «άξιου» στρατηγού της αυτοκρατορίας, Ιουστίνου, λύθηκε γι αυτήν, ενώ, παράλληλα ενισχύθηκε σημαντικά η ήδη υπάρχουσα έλξη προς αυτόν, που από την πρώτη στιγμή και «τόσο» έντονα τη διακατείχε. Διότι η Θεοδώρα κυριολεκτικά «μαγεύθηκε» από την ισχυρή, «αρρενωπή» προσωπικότητα του, αρχικά, απλού στρατιωτικού, μετέπειτα δε, ανώτατου άρχοντα και συζύγου της. Ο Ιουστινιανός, με τις σταθερές ιδέες του, την προσήλωσή του στο «ορθόδοξο χριστιανικό δόγμα», τη διπλωματία και σεβασμό του απέναντι στην «ηττημένη», πλέον, μυστικιστική παλαιά θρησκεία, καθώς και «πλατωνική» φιλοσοφία των Στοβαίου και Λαυρεντίου, πραγματικά την καθήλωσε.

¹⁵⁸Στην αρχαία Ρώμη σήμαιναν τις πρώτες μέρες του κάθε μήνα. Οι καλένδες του Ιανουαρίου, καθόριζαν την αρχή του έτους των Ρωμαίων και εορτάζονταν τις τέσσερις πρώτες ημέρες του μήνα: G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXII, σ. 321.

¹⁵⁹Πλούσιος Άραβας έμπορος, καταγόμενος από την «ιερή» πόλη Μέκκα ή Μακοράβα και ανήκων στην ισχυρή φυλή των Κορεάσιτών, από την οποία καταγόταν και ο Μωάμεθ: G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XIV, σσ. 205-206.

¹⁶⁰Ο Ιωάννης Στοβαίος, «πολλάκις» προαναφερόμενος, υπήρξε ο «εκλεκτός» διδάσκαλος της ορφανής Θεοδώρας. Εντυπωσιασμένος, ο σοφός άνδρας, από την οξυδέρκεια και διάθεση μάθησης της μικρής κόρης του Ακακίου, της έμαθε ό,τι ακριβώς και στον γιο του, Σεπτίμιο, που ήταν συνομήλικός της: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XX, σσ. 330-332.

¹⁶¹Όταν ο Ιωάννης Λαυρέντιος, νεώτερος σε ηλικία και επιστήθιος φίλος του του Στοβαίου, γνώρισε τη Θεοδώρα, συμπάθησε πολύ την έξυπνη κοπέλα και προσπάθησε να τη βοηθήσει, παρέχοντάς της όσο το δυνατό περισσότερες γνώσεις. Επιπλέον, ο Λαυρέντιος ήταν εκείνος που πρώτος προέβλεψε το «ασύλληπτα» λαμπρό και μεγαλοπρεπές μέλλον της: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XX, σσ. 330-332.

¹⁶²Η Θεοδώρα, συνεπαρμένη από την νέα, μοιραία συνάντησή της με τον «παράξενο» άνδρα που τόσο την εντυπωσίασε, αμέσως μετά την αναχώρησή του από την οικία του Στοβαίου, ρώτησε τους φίλους της και έμαθε για την ταπεινή του καταγωγή. Ταυτόχρονα, όμως, η «φιλόδοξη» εταίρα απογοητεύθηκε όταν οι δύο σοφοί φίλοι της αναφέρθηκαν στο διαγραφόμενο, ως σχεδόν ανύπαρκτο μέλλον του, ήδη τριανταπεντάχρονου, ανευ πόρων Ιουστινιανού, αλλά και στην «παντελή» έλλειψη οραμάτων, που αφορούσαν τη βελτίωση του κοινωνικού του *status*: δύο δεδομένα, εκ διαμέτρου, αντίθετα με το «βάθος» του πνεύματος, την αδιαμφισβήτητη καλλιέργεια και τις άρτιες φιλοσοφικές και θεολογικές σπουδές του: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XX, σσ. 331-339.

Οι θεωρείες του περί εξουσίας, η προσωποκεντρική του τάση με την πεποίθηση ότι η πίστη πρέπει να παγιωθεί γύρω από τον αυτοκράτορα, ως πολιτικού ηγέτη αλλά και ποντίφικα, ως ενωτικού κρίκου μεταξύ συντάγματος και ιερωσύνης,¹⁶³ τη «συνεπήραν». Προσωρινά, εκείνη λησμόνησε τα προβλήματα της σχέσης της με τον Ισάφ και την κατάσταση εγκυμοσύνη της. Οι μεταφυσικές της, ωστόσο, ροπές εξήψαν και πάλι την αγωνία της για το μέλλον, τείνοντας να την οδηγήσουν σε μια άλλη ερμηνεία του πεπρωμένου της, όμως, με κυρίαρχο αυτή τη φορά πρόσωπο όχι εκείνο του πατρικίου Υπατίου¹⁶⁴ μα αυτό του ιδίου του Ιουστινιανού.¹⁶⁵

Ο G. Rachet, απέχων από το ύφος του Προκοπίου, αλλά και με τον οίστρο των προηγούμενων συγγραφέων του κειμένου, ώστε να συμβάλει στη πληροφόρησή μας για την «κοινή» ζωή και δράση τους ζεύγους Θεοδώρας Ιουστινιανού, μας πληροφορεί ότι η Θεοδώρα, έπειτα από το έθιμο της ανταλλαγής «πολύτιμων» δώρων¹⁶⁶ με τους «πνευματικούς» της φίλους, Ιωάννη Στοβαίο και Ιωάννη Λαυρέντιο, πήγε στο συμπόσιο του νομικού-φιλοσόφου και ποιητή φίλου της, Αγαθία. Εκεί, όλοι οι συνδαιτημόνες διασκέδασαν τραγουδώντας στίχους του Ανακρέοντα¹⁶⁷ ή ακούγοντας απαγγελίες ποιημάτων του οικοδεσπότη,¹⁶⁸ ενώ,

¹⁶³Για τον Ιουστινιανό, ως μόνη λύση για να γεφυρωθεί το ρήγμα μεταξύ ορθόδοξης εκκλησίας και μονοφυσιτών, θεωρούνταν η μονοκρατορία, όπως αυτή του Μ. Κωνσταντίνου. Μια ενιαία, δηλ., πίστη που, όμως, θα παγιωνόταν όχι με τη συμβολή του Πάπα ή του Πατριάρχη, αλλά από τον αυτοκράτορα: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXII, σσ. 332-334.

¹⁶⁴Η Θεοδώρα, κατόπιν προτροπής του φίλου της Παύλου, επεδίωξε και γνώρισε σε κάποιο συμπόσιο τον επικρατέστερο διάδοχο και ανηψιό του αυτοκράτορα Αναστασίου, Υπάτιο. Η πλήρης κάλλους και αυτοπεποίθησης, εταίρα, πιστεύοντας σε ένα, προδιαγεγραμμένο λαμπρό μέλλον που της επεφύλασσαν τα άστρα της, αρχικά, τουλάχιστον, πίστεψε πως ο «πασίγνωστος» αυτός ύπατος θα ηδύνατο να είναι ο ισχυρός άνδρας που θα την οδηγούσε στο θρόνο. Σε στενότερη, όμως, επαφή τους, σιχάθηκε τόσο τον υπερφίαλο, αναξιοπρεπή και φιλάργυρο Υπάτιο, ώστε δεν επιθυμούσε πλέον να τον ξανασυναντήσει, ακόμη και αν κατελάμβανε το αξίωμα του καίσαρα: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XV, σσ. 194, 201, 214-217.

¹⁶⁵Ο G. Rachet καταγράφει πως, αν και η Θεοδώρα, κυριευμένη από τη σκέψη του Ιουστινιανού, προσπαθούσε να δώσει στη συνάντησή τους την ερμηνεία θειάκού ή μοιραίου θελήματος, στη συνέχεια επειθετο ολοένα και περισσότερο, ότι μια σχέση της μαζί του δεν θα μπορούσε να αποβεί σε τίποτε διαφορετικό παρά μόνο σε εφήμερη περιπέτεια και με έναν «εραστή» σαν τον Προκόπιο, επικριτικό μάλλον, παρά ευχάριστο και γεναιόδωρο: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXIII, σ. 341. & κεφ. XIV-XXIII, σσ. 194, 201, 205-206, 214-217, 321, 330-339

¹⁶⁶Η Θεοδώρα, νοιώθοντας ευγνωμοσύνη για τους καλούς της φίλους, Ιωάννη Στοβαίο και Ιωάννη Λαυρέντιο, τους προσέφερε σπάνια δώρα που γνώριζε πως πάντα επιθυμούσαν. Έτσι, στον μεν πρώτο χάρισε αντίγραφο των *Πραγματειών του Ερμή του Τρισμέγιστου*, ενώ, στον δεύτερο τις *Εννεάδες* του Πλωτίνου, δύο έργα δυσεύρετα και διασωζόμενα από την, εκ των χριστιανών, πυρποληθείσα βιβλιοθήκη της Αλεξανδρείας. Από την πλευρά τους οι δύο φιλόσοφοι, κατεχόμενοι από «ανυπόκριτο» θαυμασμό για την ωριμότητα και το λεπτό, ποιοτικό γούστο της νεαρής μαθήτριά τους, ανταπέδωσαν ισάξια την ευγενική της χειρονομία: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXII, σσ. 334-337.

¹⁶⁷«Όταν πίνω το κρασάκι,
όλες μου τις σκέψεις τότε
και τις έγνοιες τις βαριές

ταυτόχρονα απήλαυσαν ένα τολμηρό θέαμα¹⁶⁹ μιμικής παράστασης, που η ίδια η Θεοδώρα τους αφιέρωσε. Τελικά, σε προχωρημένη και τελείως ακατάλληλη ώρα για γυναίκα «άνευ συνοδού», η «άφοβη» εταίρα απεχώρησε από τη συνεστίαση και, αφού προηγουμένως λογομάχησε με τον «φορτικό» ερωτικό της σύντροφο Προκόπιο και ενδεικτικά, μάλιστα, αναφέρθηκε στο *Συμπόσιο των Δέκα Παρθένων*,¹⁷⁰ κατευθύνθηκε συνειδητά προς το «Ιερόν Παλάτιον». Η συγκεκριμένη αυτή κίνηση της Θεοδώρας, ίσως, να σήμαινε πως η ίδια ένοιωθε τις ευκαιρίες της ζωής της να ελαχιστοποιούνται και το μέλλον της να προδιαγράφεται αρνητικά προοδεδικασμένο. Όμως, κατ' αντιδιαστολή και επανευρίσκοντας τη θετικότητα και αισιοδοξία της, η κόρη του Ακακίου απεφάσισε να κινηθεί «τάχιστα» και να ακολουθήσει το ένστικτο και το πεπρωμένο της.¹⁷¹

Στη συνέχεια του κειμένου του, ο Rachtet αναφέρεται σε μια νέα συνάντηση Θεοδώρας και Ιουστινιανού και κατά την ίδια, παραπάνω αναφερόμενη, νύκτα των *Καλενδών*. Τότε, μέσα στις σκοτεινές στοές του Ιπποδρόμου, ο μεταμφιεσμένος σε μια «εφιαλτική καρικατούρα» ηλικιωμένου άνδρα, σπαθάριος του «Ιερού Παλατίου», εξομολογήθηκε στη Θεοδώρα τα θερμά του αισθήματα προς εκείνη. Κατόπιν, αφού απέδωσε τη γνωριμία τους σε έργο της μοίρας, την αποχαιρέτησε και ανεχώρησε για την Αναστασιούπολη, βυζαντινή πόλη στα σύνορα με την Περσία, όπου βρισκόταν ο θείος του, στρατηγός Ιουστίνος. Έκτοτε η κόρη του Ακακίου, συνεχίζοντας με τον ίδιο ρυθμό τη ζωή της εταίρας, κάποια στιγμή απέκτησε έναν γιο τον Ιωάννη, γόνο του τότε μόνιμου ερωτικού της συντρόφου, Άραβα Ισάφ. Όταν εκείνος την

αγέρες άγριοι τις παίρνουν.

*Όταν πίνω το κρασάκι,
τότε ο Βάκχος παιγνιδιάρης
σε λουλουδιαστούς αγέρες
μεθυσμένο με βολτάρει.»...:*

βλ. G. Rachtet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXIII, σσ. 345-346, πρβλ. Ανακρέοντα, *Ανακρέων, Αρχαίοι Έλληνες Λυρικοί*, στίχ. 120.

¹⁶⁸Αγαθία Σχολαστικού, *Παλατινή Ανθολογία*, 5^η έκδ., μετφρ. Ανδρέα Λεντάκη, εκδ. «Δωρικός», Αθήνα, 1993.

¹⁶⁹Στο σημείο αυτό ο G. Rachtet, πάντα με ιδιαίτερη έμφαση στις σκανδαλιστικές αφηγήσεις, περιγράφει τον χυδαίο χορό της Θεοδώρας στο σπίτι του Αγαθία: βλ. G. Rachtet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXIII, σσ. 351-353.

¹⁷⁰Η Θεοδώρα, ίσως, για να αποθαρρύνει τον Προκόπιο και να τον «διώξει», στις επανειλημμένες του μομφές, ανταπάντησε με το *Συμπόσιο των Δέκα Παρθένων ή Περί Αγνοίας* του ποιητή-πλατωνικού φιλοσόφου Μεθοδίου, ο οποίος, σε συγκέντρωση οπαδών του και προκειμένου να αναδείξει τη χριστιανική αρετή, επέλεξε μερικές σεμνές παρθένες, προορισμένες να αγνοήσουν κάθε πειρασμό, καθώς και τα «*ενεργήματα του έρωτα*», καταστάσεις δηλαδή συνήθεις σε συμπόσια της εποχής: βλ. G. Rachtet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXIII, σ. 350.

¹⁷¹βλ. G. Rachtet, σσ. 341-358.

εγκατέλειψε παίρνοντας μαζί του και το παιδί τους, η μετέπειτα αυτοκράτειρα, με πρόθεση να καταπνίξει την οδύνη της για τον χαμό του γιου της, ξεκίνησε μια πιο έντονη από άλλες φορές ερωτική ζωή. Μάλιστα, σε μια παράστασή της, ξανασυναντήθηκε με τον Ιουστινιανό που, κρίνοντας μάλλον αυστηρά την «έκλυτη» ζωή της, της δήλωσε πως θα περίμενε πρώτα την μεταλλαγή της σε μια έντιμη και σεπτή γυναίκα που, γνέθοντας, θα κέρδιζε τα προς το ζην της και έπειτα θα τη δεχόταν ως τη «δική» του Θεοδώρα. Τελικά, σύμφωνα με τον Γάλλο μυθιστοριογράφο, η Θεοδώρα, επηρεασμένη από χρησμούς και «μέλλοντα» για ένα «ύψιστο πεπρωμένο» της, «πείσθηκε» να ακολουθήσει στην Πεντάπολη τον Εκήβολο, καινούργιο «εραστή» της και νέο διοικητή του επαρχιάτου της Κυρηναϊκής χερσονήσου.¹⁷²

Στο κεφάλαιο *Θεοδώρα και Ιουστινιανός* ο G. Rachet, με «γλαφυρές» περιγραφές, λογοτεχνικά τεχνάσματα, αλλά και με έντονη την τάση σκανδαλογίας, προβάλλει, τόσο τις στιγμές γνωριμίας της εταίρας με τον διάδοχο του θρόνου, όσο και τις «επιτατικά» ευνοϊκές εκείνες συνθήκες που τότε προέκυψαν και οδήγησαν την ταπεινή μιμάδα στο πλευρό του πιο δημοφιλούς «εργένη» της αυτοκρατορίας.

3.5 Γ. Ρούσσο

Στο ιστορικό μυθιστόρημα του Γ. Ρούσσο, η Πελαγία, σύζυγος του διοικητή της Πεντάπολης της Κυρηναϊκής, Εκηβόλου, πρώην Θεοδώρα και κάποτε δημοφιλής εταίρα της Κωνσταντινούπολης, αποκαλούμενη μάλιστα ως η «χορεύτρια με τους χίλιους και έναν ερωμένους», όταν, κάποια στιγμή, ένας από τους «εχθρούς» της, οπαδούς των Πρασίνων, απεκάλυψε το πραγματικό της όνομα και το παρελθόν της, τότε εκείνη «διώχτηκε». Μόνη της πλέον και μακριά από τον μονάκριβο γιο της, αρχικά, μετέβηκε στην «έρημο των μοναχών» και στην Αλεξάνδρεια, όπου, στο πλάι του εκεί Πατριάρχη Τιμοθέου και άλλων αξιόλογων ιεραρχών, μνήθηκε, τόσο στη θεολογία, όσο και στον μονοφυσιτισμό. Εν συνεχεία, προκειμένου να συλλέξει πληροφορίες για την τύχη των «εξαφανισμένων», συζύγου και του παιδιού της, πήγε στην Κωνσταντινούπολη.¹⁷³

¹⁷²βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXIV-XXVI, σσ. 364 -412.

¹⁷³βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. III-VII, σσ. 7-24.

Σύμφωνα με τον Γ. Ρούσσο, η Θεοδώρα, στη βυζαντινή πρωτεύουσα και σε ένα συμπόσιο της παλιάς φίλης της και εταιράς, Μακεδονίας, γνώρισε τον ευειδή και ενδιαφέροντα ευγενή, Ευδαίμονα, στην πραγματικότητα Ιουστινιανό και διάδοχο του θείου του, αυτοκράτορα Ιουστίνου. Έκτοτε, από τη νύκτα εκείνη, όπως τουλάχιστον αποφαίνεται ο ιστορικός συγγραφέας, παρά το γεγονός ότι η Θεοδώρα προσέβαλε τον Ιουστινιανό-Ευδαίμονα κινδυνεύοντας μάλιστα να προπηλακισθεί από τον «αυλοκόλακα» του θρόνου και συγγραφέα Προκόπιο,¹⁷⁴ διάδοχος και πρώην «μιμάδα» ξανασυναντήθηκαν και ανέπτυξαν μια ιδιαίτερη σχέση. Αρχικά φιλική, καθώς η Θεοδώρα, λογική και εγκρατής, όχι μόνο δεν ενέδωσε στην πρόταση του υπάτου να τον παντρευτεί και, κατά λεγόμενα του ίδιου, να τον σώσει από τη ωθρότητα και την απραξία, αλλά και για να ηρεμήσει μετέβηκε πάλι στην έρημο.¹⁷⁵

Ο Γ. Ρούσσος, αρκετά διαφοροποιημένος από τον Προκόπιο αλλά και από τους υπόλοιπους σύγχρονους συγγραφείς της μελέτης, διατείνεται ότι η δεύτερη περίοδος παραμονής της Θεοδώρας στην έρημο και σε σκήτη επέδρασε επάνω της ως καταλύτης. Τότε η πρώην εταιρά, ήρεμη πια και πραγματικά μεταμελημένη για τα κρίματά της, άλλαξε τόσο πολύ, ώστε προκάλεσε τον θαυμασμό πολλών ιεραρχών και ιδιαίτερα αυτόν του ίδιου του Αλεξανδρινού πατριάρχη. Εκείνος, αφού πρώτα την κατήχησε, της δίδαξε το έργο του Θεού και την έκανε «άξια» μαθήτρια και θεολογική του κόρη, κατόπιν απεφάσισε και την έστειλε στην Κωνσταντινούπολη για να αναλάβει το δύσκολο έργο του προσηλυτισμού των εκεί «σκληροπυρηνικών» ορθόδοξων, στους κόλπους του «ηπιότερου» μονοφυσιτισμού. Βέβαια, στο σημείο αυτό, ο συγγραφέας αναφέρει ότι πέρα από τη συμπάθεια και τον σεβασμό που έτρεφε ο «άγιος» Αλεξανδρείας για τη Θεοδώρα, ο ίδιος ιεράρχης, μέσω των πληροφοριακών κυκλωμάτων που διέθετε στην πρωτεύουσα, γνώριζε καλά τα βαθιά αισθήματα συμπάθειας που έτρεφε ο ισχυρός διάδοχος του θρόνου για τη μετανοημένη πρώην εταιρά. Γι αυτό και πήρε την πρωτοβουλία να ενεργήσει έτσι, όπως και έγινε.¹⁷⁶

Σύμφωνα με τον ίδιο ιστορικό συγγραφέα, μόλις η Θεοδώρα έφθασε στην Κωνσταντινούπολη για να βοηθήσει στο έργο του προσηλυτισμού των ορθοδόξων,

¹⁷⁴G. Racht, *Θεοδώρα*, κεφ. XI-XV, σ. 30-42.

¹⁷⁵G. Racht, *Θεοδώρα*, κεφ. XIII-XX, σσ. 34 -54.

¹⁷⁶G. Racht, *Θεοδώρα*, κεφ. XIX-XXVI, σσ. 50-64.

αμέσως συνελήφθηκε από τον πρωθυπουργό του αυτοκράτορα Ιουστίνου, Καππαδόκη και κλείστηκε στη φυλακή ως κατάσκοπος του πατριάρχη Τιμοθέου και συνεπώς επικίνδυνη για τη χώρα.¹⁷⁷ Βέβαια, όπως τουλάχιστον διατείνεται ο Γ. Ρούσσο, ο Ιουστινιανός, πολύ γρήγορα πληροφορήθηκε την άφιξη και κράτηση της προσφιλούς του «ερημίτισσας». Τότε, αφού πρώτα λογομάχησε με τον Καππαδόκη που αρνιόταν να απελευθερώσει την, ουσιαστικά, κρατούμενη της Ευφημίας, κατόπιν την αποφυλάκισε, εγγυήθηκε για την αθωότητά της και την έλαβε υπό την προστασία του. Έκτοτε, η αυτοκράτειρα και ο ραδιούργος πρωθυπουργός έκαναν συμμαχία με σκοπό να παραμερίσουν τον «ικανό» διάδοχο του θρόνου, ο οποίος, με ευγενείς πλέον φιλοδοξίες, ικανότητες, αλλά και αυτοπεποίθηση χάρη στη Θεοδώρα, γινόταν ολοένα και περισσότερο αγαπητός στο λαό. Κάποια στιγμή, ο ηλικιωμένος Ιουστίνος έχρησε συμβασιλέα τον ανηψιό του και επέτρεψε τον γάμο του με τη «μνηστή» του Θεοδώρα. Στη συνέχεια, όταν ο αυτοκράτορας πέθανε, ο Ιουστινιανός και η μεταμελημένη πρώην εταίρα στέφτηκαν αυτοκράτορες¹⁷⁸ και ανέλαβαν την ύψιστη εξουσία σε μια από τις μεγαλύτερες αυτοκρατορίες του κόσμου.¹⁷⁹

Ο Γ. Ρούσσο, εξετάζοντας τη ζωή της Θεοδώρας από διαφορετική προσέγγιση, αποφαίνεται πως η κόρη του Ακακίου, έπειτα από την αποτυχία του γάμου της με τον διοικητή της Πεντάπολης Εκήβολο και διωγμένη μακριά από το παιδί της, μεταβαίνει στην Αλεξανδρινή έρημο των «αγίων». Από εκεί, μετανοημένη, εξαγνισμένη από τις αμαρτίες της, καθώς και προσηλυτισμένη στον μονοφυσιτισμό, τελικά, καταλήγει στην Κωνσταντινούπολη όπου γνωρίζει και παντρεύεται τον διάδοχο του θρόνου, Ιουστινιανό.

4. Συμπεράσματα

Στο ιδιαίτερα μακροσκελές αυτό κεφάλαιο, ο Προκόπιος αποφαίνεται ότι η ευνοούμενη της τύχης, Θεοδώρα, γνώρισε τον διάδοχο του θρόνου Ιουστινιανό και έπειτα από κάποιο, σχετικά σύντομο, χρονικό διάστημα τον παντρεύτηκε και ανήλθε

---

¹⁷⁷Κατά τον Γ. Ρούσσο, ο Καππαδόκης συνέλαβε τη Θεοδώρα κατόπιν εντολής της αυτοκράτειρας Ευφημίας, η οποία φιλοδοξούσε να αναλάβει εκείνη τον θρόνο μετά τον θάνατο του ανήμπορου πλέον συζύγου της: βλ. Γ. Ρούσσου, *Φλογισμένη Πορφύρα*, κεφ. 26-31, σσ. 65-76.

¹⁷⁸Βλ. Αικατερίνη Χριστοφιλοπούλου, *Εκλογή, Αναγόρευσις και Στέψις του Βυζαντινού Αυτοκράτορος*, σσ. 57-66.

¹⁷⁹Γ. Ρούσσου, *Φλογισμένη Πορφύρα*, κεφ. 29-58, σσ. 69-130.

στον θρόνο του Βυζαντίου. Τη γνώμη του Καισαρέα ιστορικού ακολουθούν σε γενικές γραμμές και οι σύγχρονοι συγγραφείς της συγκεκριμένης μελέτης πλην του G. Racht, ο οποίος ισχυρίζεται ότι η Θεοδώρα γνώριζε τον Ιουστινιανό, από την «εκ του πορνείου» περίοδο της ζωής της, όντας εταίρα και αρκετά πριν φύγει για την Αλεξάνδρεια.

